

Nr 20

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående en reformering av skogslagstiftningen.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 123 i första kammaren av herr *Strand m. fl.*, samt nr 175 i andra kammaren av herr *Skoglund* i Umeå *m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning snarast beträffande en reformering av vårt lands skogslagstiftning, varvid av oss anförda synpunkter bör vinna beaktande och särskilt följande utredningsuppgifter komma i betraktande nämligen:

- 1) reformering av gällande skogsvårdslag;
- 2) översyn av lagstiftningen om förbud i vissa fall för bolag etc. att förvärva fast egendom; samt
- 3) förslag till lagstiftning och andra åtgärder till befrämjande av samarbete mellan mindre skogsägare för gemensam förvaltning av skogstillgångarna».

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

Över motionerna har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver utlåtanden inhämtats från skogsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen, länsstyrelserna i Västerbottens, Värmlands och Kronoborgs län, 1955 års skogsvårdsutredning och 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning. Vid skogsstyrelsens utlåtande har fogats yttranden från landets samtliga skogsvårdsstyrelser. På begäran av utskottet har yttranden över motionerna därjämte avgivits av Landsorganisationen, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och Sveriges skogsägareförbund.

Vidare har utskottet den 24 april 1956 företagit en resa för studium av skogsförvaltningens handhavande inom Sköldinge skogsallmänning, ekonomisk förening u. p. a. Utskottet hade därvid dels i Flen och dels på Harpsunds egendom tillfälle till ett flertal överläggningar med företrädare för såväl föreningen som för Hammerdals skogsbruksområde i Jämtland. Sistnämnda sammanslutning är ett organ för gemensam förvaltning i Jämtlands skogsägareförenings regi av vissa enskilda skogsägares skiften i Hammerdal i norra Jämtland.

Gällande bestämmelser

Nu gällande *skogsvårdslag* den 21 maj 1948 trädde i kraft den 1 januari 1949 och ersatte en lag i ämnet av den 15 juni 1923. Skogsvårdslagens till-

lämpningsområde omfattar även de skogar, som tidigare lydde under 1932 års lappmarkslag, samt vissa andra skogar, främst städernas skogar.

I fråga om de allmänna grunderna för skogsbruket stadgas, att skogsmark med därå växande skog bör skötas så, att tillfredsställande ekonomiskt utbyte vinnes och, såvitt möjligt, i huvudsak jämn avkastning erhålles (1 §).

Till skogsmark hänföres i stort sett all mark, som är lämplig för skogsproduktion och ej i väsentlig utsträckning nyttjas för annat ändamål (2 §).

Enligt 1923 års lag fick yngre skog i regel ej avverkas annorlunda än genom ändamålsenlig gallring. Detta skydd har nu utvidgats till att omfatta all utvecklingsbar skog. Skog skall anses såsom utvecklingsbar, så länge det under förutsättning av lämplig skötsel måste antagas bli mera lönande att låta skogen kvarstå än att omedelbart avverka den (6 §). Beträffande skog, som icke är utvecklingsbar, föreskrives, att avverkning av sådan skog ej å någon fastighet må så företagas, att större rubbningar i avkastningens jämnhet uppkommer (7 §). Sistnämnda bestämmelse har till syfte att bidra till att bereda en jämn arbetstillgång för dem, som är sysselsatta inom skogsbruk och skogindustri, samt en jämn tillgång å råvaror för skogsindustriernas behov.

Då avverkning påbörjats eller planlagts i strid mot skogsvårdslagens bestämmelser, skall avverkningsförbud kunna meddelas. För att minska antalet fall, där detta medel måste tillgripas, föreskrives emellertid, att skogsvårdsstyrelsen i regel, innan avverkningsförbud tillgripes, skall söka träffa överenskommelse med fastighetens ägare rörande avverkningen å fastigheten. Avverkningsförbud skall i allmänhet gälla för en tid av högst fem år med rätt för skogsvårdsstyrelsen att förlänga förbudet för ytterligare högst fem år (11—13 §§).

Skogsvårdslagen innehåller vidare föreskrifter om skyldighet att vidtaga åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd, vilka delvis saknade motsvarighet i 1923 års lag. Den viktigaste nyheten är, att ägare av skogsmark, varå skogstillståndet är uppenbarligen otillfredsställande, skall kunna åläggas vidtaga åtgärder för att förbättra skogstillståndet, även då bristerna i detta icke boro på underlåtenhet att sörja för återväxt efter avverkning eller inträffad skada. Denna skyldighet skall dock, såvida ej markägaren erhåller bidrag av allmänna medel, vara begränsad till en kostnad, motsvarande värdet av de träd, vilka böra fällas i samband med åtgärdernas vidtagande (14—18 §§).

I lagen finns bestämmelser om åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter. De innebär, att skogsägare skall vara skyldig att efter åläggande av skogsstyrelsen vidtaga åtgärder för att förebygga eller begränsa sådan skadegörelse. Till täckande av kostnaderna skall utgå bidrag av allmänna medel.

Angående bidrag och lån av allmänna medel till vissa skogsförbättrande åtgärder och till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. finns bestämmelser i kungl. kungörelserna den 21 maj 1948 (nr 239) och den 14 juni 1940 (nr 599).

Enligt 4 § skogsvårdslagen skall för varje landstingsområde eller, där Konungen så förordnar, för annat område finnas en skogsvårdsstyrelse, som skall ha uppsikt över att skogsmark med därå växande skog skötes i enlighet med bestämmelserna i skogsvårdslagen. Bestämmelserna om dessa myndigheters verksamhet återfinnes i *kungl. förordningen den 30 maj 1941 om skogsvårdsstyrelser*. Huvuduppgifterna består i skyldighet för styrelserna att befrämja och understödja den enskilda skogshushållningen, att verka för att skogsvårdsarbetet bedrivs på ett planmässigt sätt och att utöva den uppsikt som jämlikt skogsvårdslagen och andra författningar ankommer på styrelserna. Det åligger vidare skogsvårdsstyrelserna att verka för den skogliga upplysningen och yrkesutbildningen, att föranstalta om tillgång på skogsfrö och plantor, att lämna sakkunnigt biträde vid planläggning av skogsbrukets drift, att stödja sammanslutningar av skogsägare i deras verksamhet för skogsvårdens befrämjande, samt att vidtaga i övrigt påkallade åtgärder för befordrande av en förbättrad skogshushållning (4 §). Vid envar skogsvårdsstyrelse skall finnas ett råd för undervisningsfrågor (5 a §).

I anslutning till vad som förutsatts under förarbetena till skogsvårdslagen har skogsstyrelsen den 21 maj 1948 utfärdat *anvisningar rörande tillämpningen av skogsvårdslagen* (SFS 1948 nr 237).

Den av motionärerna åsyftade *lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom* innehåller till en början ett principiellt förbud för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom på landet och i stad utanför det till bebyggande planlagda området. Lika med stad anses härvid köping och annan ort där den för städerna gällande ordningen för bebyggande skall iakttagas (1 §). Förvärvsförbudet har dock ej avseende å sådant förvärv, som sker omedelbart på grund av stadgande i lag eller jämlikt Kungl. Maj:ts medgivande till expropriation, eller å förvärv genom testamente till förmån för ideell förening eller stiftelse och ej heller å förvärv av järnväg (2 §).

Bolag, förening eller stiftelse må förvärva fast egendom, som av länsstyrelsen i viss ordning prövas äga sitt huvudsakliga värde i åbyggnaden eller huvudsakligen vara avsedd till tomt, upplagsplats, idrottsplats eller dylikt eller att nyttjas till stenbrott, grus- eller lertag eller utgöra torvmosse, vattenfall, fiske eller annan dylik lägenhet eller vara av beskaffenhet att böra skyddas på grund av säregen natur eller fornlämning eller av liknande anledning. Sedan fast egendom förklarats vara av den beskaffenhet att bolag, förening eller stiftelse efter vad nu sagts må förvärva den, blir det gällande även vid framtida överlåtelse av egendomen eller del därav (3 §).

Kungl. Maj:t äger giva bolag, förening eller stiftelse tillstånd att förvärva fast egendom av annan beskaffenhet än nyss sagts i fall 1. *att* egendomen vid tiden för lagens trädande i kraft ägdes av bolag eller ekonomisk förening och sedermera alltjämt tillhört dylik samfällighet; 2. *att* egendomen utgör fastighet varav icke någon del lämpligen kan nyttjas för jordbruk; 3. *att* egendomen utgör sådan del av en fastighets avrösningsjord med impedimenter, vilken med hänsyn till ortens förhållanden och i övrigt föreliggande om-

ständigheter prövas icke vara erforderlig för att återstående del av fastigheten skall äga skogstillgång, tillräcklig att utgöra varaktigt stöd för drivande av självständigt jordbruk (stödskog), och icke heller vara att hänföra till sådana till odling tjänliga myrmarker och andra odlingslägenheter, som i anseende till läge, omfattning och jordens beskaffenhet ägna sig för upplagande av självständiga jordbruk eller lämpligen kunna sammanslås med andra brukningsdelar (odlingsområde); skolande vid beräkning av stödskog hänsyn tagas dels till möjligheten att genom delning av förefintligt jordbruk bilda nya självständiga jordbruk, dels, beträffande odlingsområde, till möjligheten att av dylikt område bilda självständigt jordbruk eller sammanslå sådant område med annan brukningsdel; 4. att egendomens förvärvande för bolaget, föreningen eller stiftelsen såsom innehavare av angränsande fastighet äger avsevärd betydelse med hänsyn till skogsvårdens främjande; 5. att med egendomens förvärvande är avsett att åt arbetare eller andra hos bolaget, föreningen eller stiftelsen anställda personer bereda bostäder eller att genom idkande av jordbruk tillgodose sådana personers behov av livs-förnödenheter eller jordbruksprodukter; eller 6. att med egendomens förvärvande är avsett att främja bildandet av egna hem eller mindre jordbruk. Tillstånd till förvärv enligt andra eller tredje punkten må ej utan särskilda skäl förvägras bolag, förening eller stiftelse, som under de före ansökningens ingivande senast förflutna tio åren genom överlåtelse till enskild person av skogsmark eller till jordbruk tjänlig fastighet med efter ortens förhållanden erforderlig skogstillgång eller också genom sådan överlåtelse till enskild person av odlad jord eller odlingsområde, som prövas gagnelig för befolkningens näring i orten, avhänt sig egendom, vilken finnes i värde ungefär motsvara den egendom som avses med förvärvet. Med överlåtelse som nu sagts skall jämställas överlåtelse av skogsmark, jordbruksfastighet, odlad jord eller odlingsområde till kommun eller till hushållningssällskap, bolag eller förening, som utövar statsunderstödd egnahemsverksamhet. Har överlåtelse av jordbruksfastighet eller skogsmark skett till enskild person, som förvärvat egendomen huvudsakligen för att därav bereda sig inkomst annorledes än genom dess utnyttjande för eget jordbruk eller i samband därmed bedrivit skogsbruk, må hänsyn ej tagas till överlåtelsen. Tillstånd enligt andra eller tredje punkten må, såvitt angår Nedansiljans och Ovan-siljans fögderier, Västerdals fögderi med undantag för Säfsnäs socken samt Bjursås, Åls, Envikens och Svärdsjö socknar av Falu fögderi i Kopparbergs län, icke, utan att särskild anledning därtill föreligger, givas till förvärv av mark, som vid skogsåbodelning eller, där sådan ej förekommit, allmänt storskifte avsetts till hemskog och fåboskog. I fråga om de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län skall, där heminägorna ännu ligga i storskifte, vid tillämpning av bestämmelserna i tredje punkten samma ägare eller hans make tillhöriga ägor, vilka gemensamt bilda en brukningsdel, betraktas såsom en fastighet. Vad enligt bestämmelserna i tredje punkten förvärvas skall med iakttagande av viss föreskrift avskiljas genom avstyckning. Tillstånd till förvärv enligt fjärde punkten må

icke, utan att särskild anledning därtill föreligger, givas, om jordbruket å fastighet, varifrån förvärvet göres, därigenom skulle bringas att upphöra eller märkligen försvagas (4 §).

Kungl. Maj:t har emellertid också en allmän befogenhet att meddela förvärvstillstånd. Om nämligen i andra fall, än som angivits i 4 §, på grund av särskilda omständigheter anses, att bolag, förening eller stiftelse bör medgivas rätt att förvärva fast egendom av annan beskaffenhet än i 3 § sägs, så äger Kungl. Maj:t giva tillstånd därtill. Såsom dylik omständighet skall i fråga om förvärv, som göres av ideell förening eller stiftelse, anses, att föreningen eller stiftelsen främjar ett allmännyttigt ändamål samt att förvärvet äger avsevärd betydelse för föreningens eller stiftelsens verksamhet (5 §).

Vill bolag, förening eller stiftelse påkalla länsstyrelsens prövning enligt 3 § eller söka Kungl. Maj:ts tillstånd att förvärva fast egendom, skall ansökan jämte fångeshandlingen eller bestyrkt avskrift därav ingivas till länsstyrelsen inom tre månader från det fånget skedde. Försittes denna tid eller prövas egendomen icke vara hänförlig under 3 § och blir ej heller ansökan bifallen av Kungl. Maj:t, skall fånget vara ogilt. Sökes tillstånd, åligger det länsstyrelsen, såframt ej förvärvet godkännes enligt 3 §, att insända handlingarna jämte eget utlåtande till Kungl. Maj:t. Innan utlåtande avgives, skall länsstyrelsen, där ej av särskild anledning finnes icke vara erforderligt, över ansökningen höra kommunalnämnden i orten eller annan kommunal myndighet samt att annan nämnd eller myndighet, som kan antagas äga kännedom om förhållandena, såsom hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Över länsstyrelsens beslut i ärende som nu sagts må klagan föras i den ordning som för ekonomimål i allmänhet är stadgad. Närmare föreskrifter rörande utredningen i ärende av förevarande slag må meddelas av Kungl. Maj:t. Eventuell ansökan om lagfart skall förklaras vilande i avbidan på utgången av förvärvsprövningen (6 §).

Lagen innehåller även vissa bestämmelser om bolags och därmed jämställd juridisk persons rätt att inropa fast egendom å exekutiv auktion. Slutligen föreskrives, att vid sidan av bolagsförbudslagen alltjämt skall gälla vad därutöver är stadgat om bolags, förening eller stiftelses förvärv av fast egendom (12 §).

Motionerna

I motionerna uttalas inledningsvis, att det är ett intresse för varje svensk medborgare, att förutsättningar skapas för att skogsmarken utnyttjas tillfredsställande, att skogen skötes på bästa sätt och att avkastningen ställes till förfogande för industri och handel så rationellt som möjligt. Efter att ha berört frågan om vilka kategorier av skogar som i landet är föremål för den bästa skötseln konstaterar motionärerna, att bättre skogsvård erfordras på alla ägarkategoriernas skogar. Vid bedömandet av frågan hur största nyttan skall kunna utvinnas av skogarna bör även befolkningspolitiska och sociala synpunkter beaktas. Det hävdas, att den förefintliga ägarfördel-

ningen inom skogsbruket i princip bör uppehållas. Detta innebär likväl icke, att betydelsen av skogsbrukets sammanförande till lämpliga förvaltningsenheter får underskattas.

Mot den sålunda angivna bakgrunden antyds i motionerna de lagstiftningsåtgärder som anses erforderliga för tillskapandet av ökad effekt av landets skogsbruk. Dessa åtgärder avser i huvudsak tre olika områden, nämligen frågan om en reformering av skogsvårdslagen, en översyn av bolagsförbudslagen samt förslag till lagstiftning och andra åtgärder till befrämjande av samarbete mellan mindre skogsägare för gemensam förvaltning av skogstillgångarna.

I den förstnämnda frågan kritiserar motionärerna den grundläggande principen i gällande skogsvårdslag, innebärande att skogen skall skötas så att tillfredsställande ekonomiskt utbyte vinnes. Motionärerna menar att denna princip i sin nuvarande utformning är felaktig och att i fråga om förnyrningsverksamheten måste kunna krävas mera av den enskilde skogsägaren än sådana åtgärder som med hänsyn till avverkningskostnaden gör det ekonomiskt lönande att bedriva skogsbruk på området i fråga. Vidare utvecklas vissa skäl mot en annan av skogsvårdslagens grundläggande principer, nämligen att utvecklingsbar skog icke får avverkas annorledes än efter ändamålsenlig gallring. Motionerna utmynnar i denna del i förslag till vissa grundläggande stadganden i skogsvårdslagen av annat innehåll än de nuvarande.

I den andra av de av motionerna omfattande frågorna påpekas, att nuvarande rättspraxis icke lägger hinder i vägen för arrondering av skogsägor genom utbyte av skogsskiften bolag och andra juridiska personer emellan. Emellertid anses ovanstående s. k. bolagsförbudslag av år 1925 försvåra ägoutbyten mellan bolagen och andra skogsägare. Man menar att den onödigt tyngande form som i lagen föreskrives för vissa sådana byten bör kunna avlägsnas och hänvisar i detta avseende till ett av 1951 års jordrationaliseringsutredning år 1954 framlagt förslag, innebärande en betydande förenkling. Enligt förslaget skall tillståndsgivningen i fråga om bolagsförvärv uppdragas åt lantbruksnämnderna, varigenom ett fastare samarbete skulle skapas mellan lantbruksnämnden och skogsvårdsstyrelsen. Motionärerna finner jordbruksrationaliseringsutredningens förslag i stort sett ägnat att läggas till grund för lagstiftning. Viss omprövning i syfte att göra förslaget ännu mera lämpat för strävanden att sammanföra skogsmarken i lämpliga brukningsenheter bör dock ske.

Vad slutligen samarbetet inom småskogsbruket beträffar, anser motionärerna att utgångspunkten bör vara att finna en lösning för att skapa tillgång till sakkunnig driftspersonal och för sysselsättning och anställning av heltidsarbetare. Man anser skogsvårdsstyrelsernas nuvarande belastning med stämplingar och dylikt efter hand böra begränsas och att skogsägarföreningarna icke bör anförtros förvaltningsansvar över småskogsbruk i någon större omfattning. Motionärerna framlägger härefter ett förslag till

lösning av samarbetsfrågan, innebärande, att ett antal mindre skogsägare bildar en skogsförvaltningsförening. Åt denna överlämnar medlemmarna förvaltningen av sina skogsmarker. Föreningen anställer sakkunnig driftsledare, och denne överenskommer med delägarna om en plan i fråga om skogsskötseln på området. Anslutningen förutsättes skola ske helt på frivillighetens grund, men möjlighet bör skapas för tvångsanslutning av skogsägare, som vansköter sin skog. Det sålunda framförda förslaget bör jämte andra uppslag komma under övervägande vid en av regeringen igångsatt utredning angående samarbetets problem inom småskogsbruket.

Yttrandena

Samtliga remissinstanser utom länsstyrelsen i Västerbottens län och Landsorganisationen avstyrker ändring för närvarande av gällande skogsvårdslag i de avseenden som åsyftas av motionärerna. Detta gäller även *skogsvårdsstyrelserna*, av vilka de flesta i tämligen bestämda ordalag avvisar tanken på en reform. Endast *skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län* intar en mera försiktig ståndpunkt och uttalar, att en omarbetning av skogsvårdslagen icke är absolut nödvändig för ernående av en intensifiering av skogsvården.

Skogsstyrelsen sammanfattar *skogsvårdsstyrelsernas yttranden* i denna del på följande sätt:

A. Uttalanden gemensamma för samtliga skogsvårdsstyrelser

1. Ingen reformering av gällande skogsvårdslag är f. n. nödvändig. En av styrelserna (Västerbottens län): »omarbetning är icke absolut nödvändig».

2. Inga större svårigheter, kontroverser el. dyl. av i motionerna antydd art och omfattning har försports i samband med hittillsvarande tillämpning av 1948 års lag.

3. Skyddet för den utvecklingsbara skogen bör bibehållas liksom alla stadganden i anslutning till lagens allmänna bestämmelser i 1 § (principerna om lönsamhet och i huvudsak jämn avkastning).

4. Ingen annan skärpning av lagens krav å reproduktionsskyldighet är erforderlig än vad som kan åvägabringas genom av skogsstyrelsen föreställt översyn av anvisningarna till lagen.

5. För ett intensifierat skogsodlingsarbete krävs i första hand ökade medel för plant- och fröanskaffning.

B. Uttalanden som är gemensamma för flertalet skogsvårdsstyrelser

1. Inget tvång till avverkning erfordras utöver vad 16 och 17 §§ i lagen redan nu tillstädjer. Två styrelser (Hallands och Bohus län) överväger om inte möjligheter bör tillskapas att framtvinga gallring i ung skog när en försummad sådan åtgärd kan förväntas leda till väsentligt nedsatt produktion. Reservanter i en av dessa styrelser anser att en dylik utvidgning av skogsvårdsstyrelsernas befogenheter förutsätter ändrad lagtext i 16 §.

2. Anvisningarna till lagen bör moderniseras i nivå med forskningens senaste rön och utvecklingens krav i övrigt.

3. Inga lagbestämmelser bör utfärdas för tvångsanslutning av skogsägare till sambruksföreningar.

Såsom exempel på skogsvårdsstyrelsernas ståndpunkt må här redovisas följande uttalande av *skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län*.

Motionärerna synes framför allt mena, att man skall kunna kräva mera i kronor (per hektar räknat) i samband med återväxtåtgärder. Styrelsens uppfattning i denna sak är, att om kostnadsgränserna hålls tillräckligt vida, så finns icke anledning att rubba på nuvarande lagbestämmelser. Kostnadsgränserna anges ej i själva lagen utan i tillämpningsföreskrifterna, vilka då och då bör omprövas.

Det uttalas i motionerna, att det måste vara priset på virket som avgör till vilken ålder det ur ekonomisk synpunkt är lämpligt att förlägga slutavverkningen. Omfört i praktiken skulle detta under en konjunktur med höga massavedspriser och förhållandevis låga timmerpriser betyda, att den allmänna skogsskötseln skulle anknytas till korta omloppstider och svaga gallringar (som premierar massavedsproduktionen).

Efter någon tid svänger måhända konjunkturerna, så att timmerproduktionen ställer sig fördelaktigare. Detta skulle då medföra, att skogsskötseln ånyo ställs om till längre omloppstider och hårdare gallringar. En sådan uppläggning av skötselprogrammet skulle, enligt styrelsens bestämda uppfattning, vara synnerligen olycklig. Att den är ohållbar belyses ju även av det förhållandet, att storskogsbruket ej tillämpar dylika principer på egna skogar. Där anlägger man i stället långsiktiga synpunkter som i 1948 års lag. Detta är, enligt styrelsens åsikt, det enda riktiga. Kontakten med de ekonomiska förutsättningarna på lång sikt bör alltid förefinnas.

Tolkningen av begreppet utvecklingsbar skog kan måhända vid första påseende te sig svår, men erfarenheten har visat, att det under årens lopp utkristalliserat sig en fast praxis i tolkningen, som icke lämnar rum för subjektivitet och rättsosäkerhet. Styrelsen kan på basis av många års erfarenhet vitsorda, att det är mycket sällan klagan anföres mot styrelsens tolkning av begreppet utvecklingsbar skog. Detta tyder på att en stabilisering skett även av allmänhetens uppfattning härutinnan. Lagens 6 § är utan tvekan en av hörnpelarna i den nuvarande skogsvårdslagen.

Styrelsen anser, att den nu stabiliserade gränsdragningen mellan utvecklingsbar och icke utvecklingsbar skog utfaller väl. Styrelsen har ett effektivt och fast skydd för skogsbestånden mot för tidig slutavverkning upp till 75-årsåldern. Då slutavverkningen i medeltal sker vid 10-årsåldern, framgår härav att den tidrymd bestånden befinner sig under skogsvårdslagens 7 § (såsom icke utvecklingsbar skog) normalt rör sig om ca 25 år. Skogsägarens dispositionsrätt över denna del av skogskapitalet är relativt fri.

Motionärernas förslag att göra alla uttag, som icke avser ändamålsenlig gallring, beroende av anmälningsplikt och särskilda därav föranledda anstalter från skogsvårdsstyrelsernas sida, framstår såsom alltför rigoröst och omständligt.

Skogsstyrelsen anför för egen del bland annat följande.

Man kan nog med fog göra gällande, att lagtillämpningen numera på det hela taget funnit sin form och visat god verkningsgrad, ett omdöme som utan undantag styrks av skogsvårdsstyrelsernas utlåtanden. Några verkligt fundamentala brister i lagen har inte givits till känna. Att oiveltaktigt en del svagheter och otydligheter kunnat iakttagas sammanhänger kanske mindre med själva lagen än med ofullkomligheter i tillämpningsnormerna. Dessa har behov av förenklingar och förtydliganden, vilket föranlett skogsstyrelsen att förbereda en grundlig överarbetning av dem.

1948 års skogsvårdsdag förtjänar sålunda övervägande ett gott betyg. Samtidigt får man i rättvisans namn inte förbise, att den genom vissa justeringar och kompletteringar säkerligen skulle kunna vinna i ändamålsenlighet och överensstämmelse med nuvarande syn på såväl skogsbrukets förhållanden som naturvården och andra betydelsefulla intressen, vilka berörs av skogsvårdsdagstiftningen och blivit mer framträdande på sistone.

Det alternativ till gällande skogsvårdsdag, som ställts upp i motionen, är endast fragmentariskt utformat och ger därför inte tillräckligt underlag för ett mera allsidigt bedömande. Framställningssättet kan lätt förorsaka missuppfattning, när man söker utläsa dess ledande idéer, och man måste över huvud taget på många punkter ställa sig frågande vart de antydda konturererna för en lagreform syftar. Med detta förbehåll synes den bärande tanken vara, att skogsvårdslagen skall i hög grad förenklas, lösgöras från lönsamhetens rättesnöre och helt koncentreras kring skyldighet för skogsägaren att sörja för ny skog i den avverkades ställe, samtidigt som det direkta skyddet för den uppväxande skogen avskaffas. I en ny lag skulle sålunda skogen i det utvecklingsskede, vars betydelse för den totala värdeavkastningen är så utomordentligt stor, lämnas utan försvar mot olämpliga huggningsingrepp. Bortsett från motionernas långt drivna fordran på i huvudsak jämn avkastning från varje skogsägars mark förefaller en sådan omläggning nära nog innebära ett återgående till 1903 års nivå. Huruvida de i motionen framlagda synpunkterna på lagstiftningens grundprinciper skulle kunna medföra större entydighet än de som kommit till uttryck i nuvarande lag verkar problematiskt, då synbarligen olika bedömningsregler skulle gälla i fråga om återväxtåtgärder efter avverkning och sådana på av ålder kal mark ävensom i andra sammanhang t. ex. vid gallring. Som redan berörts innehåller motionerna vidare en rekommendation ang. möjligheter för skogsvårdsstyrelse att med tvångsmedel kunna ingripa mot skogsägare, som inte gallrar i tid eller ej slutavverkar mogen skog. Även om själva gallrings- och avverkningsåtgärden som sådan är synnerligen önskvärd — framför allt ur lönsamhetssynpunkt — synes ofrånkomligt att ett dylikt tvångsmedel i tillämpningen stöter på betydande svårigheter av växlande slag. De med mogen skog överbestockade fastigheterna torde också numera vara rätt fåtaliga i vårt land, samtidigt som ackumulerade röjnings- och gallringsbehov finns snart sagt på varje skog. Önskemålet att uppmärksamma behovet av snabbare restaurering av gamla kalmarker och vanskötta skogsmarker torde strängt taget mera vara en fråga om ökad medelstildelning (till skogsvårdsanslag, plantskoleverksamhet m. m.) än ett lagstiftningsbehov. Redan nuvarande skogsvårdsdag medger ju ingripande i dylika fall, men tillgängliga anslagsmedel har inte på långt när räckt ens till de frivilliga åtgärderna, än mindre till ålägganden.

De flesta remissinstanserna gör uttalanden av innebörd, att skogsvårdslagen varit i tillämpning alltför kort tid och att tillräckliga erfarenheter därför icke vunnits rörande frågan om behovet av en reformering. Hit hör, förutom *skogsvårdsstyrelsen*, *domänstyrelsen*, *länsstyrelserna i Kronobergs och Värmlands län*, den senare genom länets hushållningssällskap, *Sveriges skogsägareförbund*, *Sveriges lantbruksförbund* och *Sveriges skogsägarförningars riksförbund* samt *Riksförbundet Landsbygdens folk*.

Mot lönsamhetsprincipen som teoretiskt underlag för skogsvårdsdagstiftningen anser *domänstyrelsen* invändningar icke kunna göras,

och denna uppfattning synes omfattad jämväl av flertalet övriga remissinstanser. Även skyddet för den utvecklingsbara skogen anses böra bibehållas av de flesta remissinstanserna.

Lantbruksstyrelsen anför bland annat följande.

Vad angår frågan om en reformering av skogsvårdslagen har i motionerna anförts vissa skäl, som enligt motionärernas uppfattning talar för att man skulle företaga en översyn av denna lagstiftning. Vissa av dessa synas dock knappast vara av sådan vikt, att det enbart på grund av dem kan anses motiverat att redan nu igångsätta en översyn av den blott några år gamla lagen. Detta gäller exempelvis vad motionärerna anført om att erfarenheterna efter lagens tillkomst visat, att man i allt större utsträckning bör låta återväxtåtgärderna ta formen av plantering och sådd och att utvecklingen sålunda på detta område skulle ha gått förbi de krav, som uppställas i skogsvårdslagen.

Vad här anföres synes emellertid innebära en underskattning av de möjligheter, som skogsvårdslagen ger att påfordra vidtagande av aktiva återväxtåtgärder. Och även om dessa möjligheter icke skulle anses fullt tillräckliga, torde vad motionärerna anført om den positiva viljan hos skogsägarna att vidtaga längre gående åtgärder än lagen kräver icke kunna tagas som bevis för att en omedelbar revision av lagstiftningen skulle vara nödvändig. Det torde dessutom knappast vara berättigat att så generellt som i motionerna göres hävda att självföryngring skulle vara en primitiv metod, som bör frångås. Både plantering och självsådd har enligt vetenskap och praktisk erfarenhet allttjämt sin givna plats i skogsbruket beroende på skogstyp och miljöförhållanden.

Icke heller synes vad motionärerna i detta sammanhang anført om att kostnader för föryngringsåtgärder — bortsett från föryngringsåtgärder å gamla kalmarker — i princip alltid bör betraktas som en avverkningskostnad vara invändningsfritt.

I motionerna kritiseras vidare den i nuvarande skogsvårdslag förekommande bestämmelsen, att utvecklingsbar skog ej får avverkas annorledes än efter ändamålsenlig gallring, och föreslås, att denna bestämmelse skall ersättas med ett stadgande av innebörd att annan avverkning än sådan, som har karaktären av ändamålsenlig gallring, skall få vidtagas endast efter det anmälan till skogsvårdsstyrelsen skett och denna varit i tillfälle att genom överenskommelse eller åläggande träffa sådana anstalter, som säkerställa föryngring och en i huvudsak jämn avkastning. Styrelsen är dock tveksam, huruvida de skäl, som motionärerna anført för ändring av lagen på denna punkt, kunna anses tillräckliga. Som motionärerna framhållit har man i praktiken även inom ramen för den nuvarande skogsvårdslagstiftningen kunnat komma till rätta med de problem, som kunna uppstå, då man för att lägga ur föryngringsytur av lämplig storlek även kan vilja röra smärre bestånd, som innehålla utvecklingsbar skog. Härtill kommer, att en ändring av den innebörd, som motionärerna antytt, om den skulle få någon reell effekt, skulle betyda en mycket kraftig ökning av skogsvårdsstyrelsernas arbetsbörda och dessutom medföra en utvidgning av skogsvårdsstyrelsernas befogenheter att ingripa i den enskilde skogsägarens dispositioner, som knappast kan anses påkallad. Skyddet mot för tidig avverkning av sådan producerande ung och medelålders skog som i nuvarande lag benämnes utvecklingsbar skog bör enligt styrelsens mening bibehållas.

Jämväl vad motionärerna anført om att det understundom kan förekomma att skog överhålls längre än som ur ekonomisk synpunkt kan anses lämpligt torde knappast kunna anses utgöra något mera tungt vägande skäl för en

översyn av lagen. De fall, där så sker, torde nämligen i förhållande till den totala skogsmarksarealen vara mycket obetydliga.

Däremot förefinnes andra omständigheter, vilka enligt lantbruksstyrelsens uppfattning betydligt starkare än de nyss anförda tala för att en översyn av skogsvårdslagen nu bör igångsättas. En av dessa är att, såsom även beröres i motionerna, de lönsamhetskalkyler, vilka enligt nuvarande lag skola vara avgörande för reproduktionspliktens inträdande och omfattning, synas vara av diskutabelt praktiskt värde. Det har nämligen visat sig vara utomordentligt vanskligt att på teoretisk väg finna hållbara och i praktiken användbara grunder och beräkningsmetoder för dylika kalkyler, och det synes med hänsyn härtill kunna ifrågasättas, om man ej bör söka finna en säkrare och mera lättillämplig grundval för bestämmandet av dels gränsen för avverkningsmogen skog, dels reproduktionspliktens omfattning. Därvid torde det även böra övervägas, om man ej med hänsyn till de krav, som man numera till följd av de höjda skogsvärdena bör ha rätt att ställa på det allmänna skogstillståndet, bör kunna tillämpa strängare regler än hittills i fråga om reproduktionsplikten.

Vid sidan av de för all skogshushållning grundläggande föryngringsfrågorna synes det vidare finnas anledning att vid en revision av skogsvårdslagen beakta den i den nuvarande lagen blott föga uppmärksammade frågan om ungskogsvården. För värdeavkastningen på lång sikt är det nämligen av utomordentligt stor vikt ej blott att reproduktionsfrågan löses på ett tillfredsställande sätt utan även att plant- och ungskogarna bli väl skötta medan de befinner sig i det stadium, att de ännu icke kan lämna något ekonomiskt utbyte men kräva investeringar för att man skulle kunna räkna med en tillfredsställande framtida virkesskörd av god kvalitet. I detta avseende föreligger flerstädes allvarliga eftersläpningar i svenskt skogsbruk, och det synes nödvändigt, att vissa krav härvidlag skall uppställas i lagen.

Bland de avsnitt, som bör särskilt uppmärksammas vid en revision av skogsvårdslagen, vill lantbruksstyrelsen vidare peka på bestämmelserna om att jämn avkastning bör eftersträvas. Den jämna avkastningens princip hänför sig ju väsentligen till omtanken om den enskilde skogsägarens kontinuerliga behov av sysselsättning i och ekonomiskt tillflöde från skogen. Bestämmelsen kan emellertid i fråga om skog med oregelbunden åldersfördelning komma i stark konflikt med det biologiskt och ekonomiskt motiverade avverkningskravet och på så sätt komma att strida ej blott mot den enskilde skogsägarens ekonomiska intressen utan även mot det allmännas intresse av att skogsmarkens avkastningsförmåga skall utnyttjas på bästa sätt. Härtill kommer att i vart fall sysselsättningspunkterna — med hänsyn till de goda sysselsättningsmöjligheter som föreligga — numera ej torde kunna tillmätas fullt ut lika stor betydelse som tidigare. Det synes därför önskvärt, att bestämmelsen skall omprövas i syfte att söka finna en lösning, som medger en mera smidig anpassning till de föreliggande förhållandena.

Medan flertalet remissinstanser synes eniga om tanken att någon reform av gällande skogsvårdslag för närvarande icke är av nöden, förefaller lika stark enighet råda därom att tillämpningsföreskrifterna är i behov av förenklingar och förtydliganden. Uttalanden av denna innebörd görs av nära nog alla remissinstanser, vilka yttrat sig i fråga om behovet av en reform av skogsvårdslagstiftningen. *Skogsstyrelsen* yttrar i denna fråga bland annat följande.

Skogsstyrelsens hittillsvarande erfarenheter ger inte tillräcklig anledning att tillstyrka en genomgripande reformering redan nu av 1948 års skogs-

vårdslag, möjligen vidtagande av vissa justeringar och kompletteringar i densamma för att bota mindre brister och öka dess tidsenlighet. Även enligt skogsvårdsstyrelsernas samstämmiga uppfattning bör en ingående lagrevision t. v. anstå. Med hänsyn till de meddelade tillämpningsnormernas betydelse för lagens praktiska verkan är det däremot påkallat, att dessa snarast överarbetas i förtydligande och förenklande syfte, en uppgift som närmast torde tillkomma skogsstyrelsen i samverkan med olika intressenter och med utnyttjande av nuvarande kunskapsmaterial. Arbetet med denna översyn har redan påbörjats inom ämbetsverket.

På några håll påpekas, att motionärernas förslag rörande ny utformning av skogsvårdslagen innebär ytterligare inskränkningar i den enskilda skogsägarens rätt, och avvisas bestämt tanken på sådana. Hit hör *Sveriges lantbruksförbund* och *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* samt *Riksförbundet Landsbygdens folk*.

De två förstnämnda sammanslutningarna samt länsstyrelsen i Kronobergs län understryker, att 10 och 19 §§ i skogsvårdslagen öppnar möjlighet för skogsägaren, dels att erhålla förhandsuttalande av skogsvårdsstyrelsen huruvida viss skog är att anse som utvecklingsbar, vilket är ägnat att undanröja tveksamhet rörande tolkningen av detta begrepp, dels ock att med skogsvårdsstyrelsen träffa överenskommelse om skogsvårdande åtgärder.

De två nämnda förbunden, vilka avgivit ett gemensamt yttrande, gör bland annat följande uttalande.

Skogsvårdslagen anvisar i § 19 möjligheter för skogsvårdsstyrelsen att med skogsägaren träffa överenskommelse om skogsvårdsåtgärder. Skulle paragrafen kunna ges en översyn i förenklingssyfte har förbunden intet att erinra däremot. I fall, då överenskommelse inte kan träffas, är det nämligen en omständlig procedur att skogsvårdsstyrelsen först skall påkalla undersökning av skogsstyrelsen, skogsstyrelsen förordnar sakkunnig person att med biträde av två ojäviga gode män undersöka förhållandet; synemännen skall avge redogörelse till skogsvårdsstyrelsen, som ånyo skall söka få till stånd överenskommelse. Om likväl överenskommelse icke kan träffas skall saken enligt § 20 i skogsvårdslagen gå till domstol, som äger föreskriva de åtgärder för erhållande av nöjaktigt skogstillstånd som av förhållandena påkallas.

När det gäller begreppet utvecklingsbar skog ansåg Sveriges skogsägareföreningars riksförbund i sitt yttrande till 1948 års lag, att införandet av ett nytt begrepp »utvecklingsbar skog», i stället för de tidigare begreppen äldre och yngre skog, inte skulle ge någon säkerhet vid bedömningen av avverkningsgränsen, eftersom inte ens den skogliga produktionsforskningen kunde bestämt fixera gränsen mellan utvecklingsbar och annan skog. Under de år som lagen tillämpats har detta också visat sig vara fallet. De lagövervakande myndigheterna har arbetat sig fram till en praktisk tillämpning, av motionärerna kallad »uppluckring».

Trots att sålunda begreppet utvecklingsbar skog är svårt att tolka, anser förbunden att ett borttagande av denna begränsning skulle kunna utnyttjas för avverkning av sådana bestånd som inte borde avverkas. När man nu vet att under de år som gått sedan 1948 en viss praxis beträffande tolkning- en av begreppet utvecklingsbar skog hunnit utbildas inom skogsvårdsstyrelserna och deras personal och säkerligen även bland skogsägarna, så

borde man väl kunna känna sig tillfredsställd med lagens tillämpning. Förbunden anser därför det vara lyckligast att ingen ändring göres i skogsvårdslagen i detta stycke och kan därför icke tillstyrka att begreppet utvecklingsbar skog nu avföres ur lagtexten.

Undertecknade förbund kan sålunda inte finna att någonting har inträffat som nu kan aktualisera genomgripande ändringar av 1948 års skogsvårdslag. Den synes tvärtom efter här berörd mindre översyn väl fylla sitt viktiga ändamål vid fortsatt god tillämpning av våra skogsvårdsmyndigheter.

Enligt vad sålunda anförts synes det förbunden att, därest åtgärder i de remitterade motionernas syfte av riksdagen anses böra vidtagas, desamma borde begränsas att avse

i fråga om skogsvårdslagstiftningen viss översyn av § 19 skogsvårdslagen.

Domänstyrelsen anser en översyn av skogsvårdslagen vara erforderlig i ett av motionärerna icke berört avseende. Styrelsen yttrar härom.

I detta sammanhang vill styrelsen erinra om den tidigare bestämmelsen i 1923 års skogsvårdslag om kravet på tillstånd från vederbörande skogsvårdsstyrelse för rätt att företaga avverkning av äldre skog under de fem första åren efter förvärv av fastigheten. Denna bestämmelse upphävdes i samband med tillkomsten av nuvarande skogsvårdslag under åberopande av föreskrifterna i denna lag om jämnhet i avkastningen. Styrelsen har kommit i nära kontakt med denna fråga i samband med verkets försäljningar av skog och skogsmark. Styrelsens erfarenhet av tillämpningen — beträffande dessa försäljningar — av skogsvårdslagens bestämmelser om den jämna avkastningen är, att styrelsen *icke* med stöd av dessa bestämmelser kan förutse, hur skogen i den nya ägarens hand kommer att utnyttjas. Värdet på ifrågavarande salulotter är i mycket hög grad beroende på möjligheterna att i det aktuella fallet företaga omedelbara avverkningsuttag, särskilt i fråga om äldre och värdefullare skog. Det vore en fördel om man redan i samband med värderingen av dylika salulotter kunde förutse vilka avverkningsuttag, som komme att ske i den nya ägarens hand, särskilt under de första åren efter förvärvet. Det är sannolikt att möjligheten till sådan bedömning skulle vara större än nu, därest den förutnämnda bestämmelsen i 1923 års skogsvårdslag om tillståndstvång för avverkning under de fem första åren efter förvärvet hade behållits vid utformande av den nya skogsvårdslagen. Styrelsen anser, att denna fråga bör upptagas till övervägande, oavsett om den föreslagna översynen av skogsvårdslagen i övrigt kommer till stånd.

I fråga om de två yttranden, vilka innebär tillstyrkande av motionerna i denna del, torde utskottet få återkomma till Landsorganisationens i ett senare sammanhang. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* uttalar bland annat följande.

Om skogsskötseln i Västerbottens län vill länsstyrelsen anföra, att värdet av skogarna i det stora hela taget länge varit i hög grad försummad och att detta omdöme även måste drabba de allmänna skogarna. Vid senaste riksskogstaxeringen för omkring 15 år sedan betecknades tillståndet som otillfredsställande på en fjärdedel av länets skogsmarksareal, motsvarande 800 000 hektar, varav 205 000 hektar var genom avverkning uppkomna obehandlade kalmarker.

På senare tid, och särskilt under det senaste årtiondet, har dock en påtaglig förbättring i skogsskötseln inträtt. Särskilt faller den i ögonen på de domänverkets och vissa bolags marker som äro samlade i större komplex. På bondeskogarna är förbättringen icke lika framträdande enär enheterna där är små och splittrade, men även på åtskilliga av dessa skogar har under skogsvårdsstyrelsens ledning och på sista tiden även med skogsägareföreningens medverkan utförts ett gott skogsvårdsarbete.

Motionärerna framhåller att nuvarande skogsvårdslag är föråldrad. Skogsvårdsstyrelsen i Västerbotten har i ett till skogsstyrelsen avgivet yttrande utförligt uppehållit sig vid frågan om gällande skogslagstiftning behöver ändras och besvarat denna fråga nekande. Styrelsen anser däremot att tillämpningsföreskrifterna kan behöva ändras. För egen del vill länsstyrelsen i detta sammanhang uttala, att den finner det otillfredsställande, att en skogsägare skall äga laglig rätt att slutavverka ett skogsbestånd och i vissa fall kunna befria sig från ansvaret för erforderliga återväxtåtgärder genom att anföra, att de medel, som insättas på åtgärderna, icke kommer att lämna framtida ränteavkastning. Länsstyrelsen förenar sig därför med motionärerna i deras yrkanden att skogsvårdslagen bör kräva mer av skogsägaren än nu är fallet.

Länsstyrelsen anser, att de av motionärerna väckta frågorna är av sådan vikt att en utredning bör komma till stånd.

Vad härefter angår den av motionärerna påkallade översynen av lagstiftningen om förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom, är samtliga remissinstanser ense med motionärerna om behovet och ändamålsenligheten av förenklade bestämmelser på detta område.

Flertalet hörda myndigheter och sammanslutningar hänvisar till det av 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning framlagda förslaget (SOU 1954: 16).

Lantbruksstyrelsen gör följande uttalande.

Vad angår det sakliga innehållet i bolagsförbudslagstiftningen ha motionärerna särskilt ansett ändring på en punkt tänkbar. De ifrågasätta nämligen, om man ej skulle kunna helt slopa kravet på tillstånd vid förvärv från bolag till bolag, eftersom denna prövning är av helt formell natur. Lantbruksstyrelsen kan icke helt dela motionärernas uppfattning på denna punkt. Det är visserligen riktigt, att det i regel ej torde finnas någon anledning för det allmänna att hindra dylika överlåtelser. Fall kunna emellertid förekomma, då en verklig prövning kan vara befogad. Lantbruksstyrelsen tänker härvid på sådana fall, då den mark som överlåtelsern avser, är i särskilt hög grad behövlig för förstärkning av ofullständiga jordbruk. Det torde ej vara utan värde för bolagen att i dylika fall få kännedom om lantbruksnämndens uppfattning innan överlåtelsern blir definitiv, och i övriga fall, där något kvalificerat rationaliseringsintresse ej föreligger, torde prövningen, därest den normalt lägges hos lantbruksnämnderna i stället för, såsom nu är fallet, hos Kungl. Maj:t kunna ske snabbt och utan någon egentlig omgång. Lantbruksstyrelsen finner därför övervägande skäl tala för att tillståndsgivningen bör behållas i fråga om dylika förvärv.

I motionen har på tal om arronderingsverksamhet inom skogsbruket även anförts, att det måhända kunde ha betydelse om någon representant för skogsbruket kunde beredas tillfälle att vid behandlingen av dylika frågor fungera som ledamot av lantbruksnämnd. Lantbruksstyrelsen vill i anledning härav framhålla, att det med hänsyn till den stora betydelse — såväl då det gäller arronderingsfrågor som eljest — som skogen har även för lantbruksnämndernas verksamhet i de mera skogsbetonade länen, givetvis är angeläget att ledamöterna i nämnden skall äga intresse för och förtrogenhet med skogsfrågor. Några bestämmelser om representation i nämnden för olika intressegrupper finnas emellertid icke och det kan redan med hänsyn härtill enligt lantbruksstyrelsens uppfattning icke anses lämpligt föreskriva att man vid behandlingen av frågor, som beröra storskogsbruket, skulle ha en representant för detta som ledamot i nämnden.

Domänstyrelsen uttalar sig jämväl särskilt i den av lantbruksstyrelsen sålunda upptagna frågan. Styrelsen yttrar.

Enligt bestämmelser, som har varit gällande sedan 1870-talet — från början genom föreskrifter i de aktuella fallen och senare generellt — skall försäljningsmedel, som inflyter vid avyttring av kronans jord, utnyttjas för inköp av skogbärande mark. Statsmakterna har sålunda sedan lång tid gått in för att statens skogsinnehav successivt skall ökas i samma mån som jordbruksinnehavet minskas. Försäljningsmedlen tillföras sedan 1912 en särskild markfond. Nya skogsmarker skall genom domänverket successivt inköpas inom ramen för i markfonden tillgängliga medel. För närvarande finns inom markfonden omkring 40 miljoner kronor, och årligen tillföres ett belopp av omkring 2 miljoner kronor. I den mån skogsmark icke lämpligen kan inköpas, utnyttjas medlen i domänverkets rörelse. Beslut om inköp fattas av Kungl. Maj:t på förslag av domänstyrelsen.

Före tillkomsten av lantbruksnämnderna 1947 förlöpte inköpsverksamheten i stort sett enligt dessa grundlinjer. Inköpen omfattade dels större komplex, vilka kunde ställas under självständig förvaltning, dels ett flertal mindre områden, som kompletterade nuvarande innehavet av skogsmark i form av arrondering av skogarna eller mindre friliggande skiften i deras närhet. Sedan lantbruksnämnderna tillkommit, har denna verksamhet blivit betydligt försvårad. Ehuru några bestämmelser därom icke införts, har domänstyrelsen från denna tid ansett sig i varje enskilt fall böra infordra yttrande från vederbörande lantbruksnämnd i fråga om uppkommande förslag till inköp. Det har ofta visat sig, att lantbruksnämnderna ställt sig avvisande till kronans inköp. Den av statsmakterna beordrade inköpsverksamheten har därigenom kommit att stagnera. Ej sällan gör lantbruksnämnden gällande, att inköp av viss skogsmark måste kompenseras genom att kronan tillhandahåller samma markareal på annat håll för rationaliseringsverksamhet. Domänstyrelsen anser detta förfarande vara i strid med av statsmakterna meddelade direktiv. Staten skall på samma sätt som övriga skogsägare ställa mark för rationaliseringsändamål till förfogande i de aktuella fall, då sådant påfordras, och styrelsen har självfallet alltid ställt sig lojal i dylika frågor. Även rena arronderingsköp från kronans sida plägar motarbetas av lantbruksnämnderna, därför att staten är köpare. Den betydande inköpsverksamhet, som bedrivs av lantbruksnämnderna — i deras hand befinner sig för närvarande omkring 50 000 ha skogsmark och årligen inköpes omkring 12 000 ha, motsvarande mer än ett mellansvenskt statsskogsrevir — synes understundom också inrikta sig på sådana objekt, som enligt styrelsens mening bör direkt tillföras domänverket. Detta finner domänstyrelsen vara otillfredsställande.

Den här påtalade inställningen möter man ofta hos lantbruksnämnderna. Nämnda utveckling beror säkerligen på att ledamöterna i lantbruksnämnderna huvudsakligen är personer med starka jordbruksintressen, som motsätta sig varje utvidgning av storskogsbruken, enkannerligen det statliga. Domänstyrelsen har i yttrande över 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning föreslagit en sådan omorganisation av nämnderna, att samtliga nämnder förstärkes med minst en ledamot med skoglig utbildning och erfarenhet i praktiskt skogsbruk.

I anslutning härtill vill domänstyrelsen tillstyrka motionärernas förslag om utvidgning av lantbruksnämnderna med en ledamot för storskogsbruket.

1951 års jordbruksrationaliseringsutredning anför.

Beträffande bolagsförvärvslagstiftningen har Kungl. Maj:t den 21 november 1952 uppdragit åt utredningen att verkställa översyn av lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. Utredningen har i avgivet betänkande med förslag till jordrationaliseringslag m. m. (SOU 1954:16) jämväl framlagt förslag till lag om förbud för bolag, förening och stiftelse att förvärva jordbruksfastighet. I proposition till 1955 års riksdag (nr 165) anförde departementschefen att bolagsförbudslagstiftningens utformning synes äga sådant samband med det till utredningen överlämnade spørsmålet om skogskompletteringen att den i dåvarande sammanhang icke borde upptagas till lösning. Frågan om bolagsförbudslagstiftningen synes sålunda vara föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Utredningens förslag avseende skogskompletteringen torde inom närmaste månader komma att till Kungl. Maj:t överlämnas.

I fråga om åtgärder till befrämjande av samarbete mellan mindre skogsägare för gemensam förvaltning av skogstillgångarna uttalar praktiskt taget alla remissinstanserna helt allmänt att samarbete i en eller annan form är nödvändigt mellan de mindre enskilda skogsägarna för ernående av effektiv skogsvård, innebärande tillgång till sakkunnig driftspersonal, möjligheter för sysselsättning och anställning av heltidsarbetare o. s. v.

Emellertid anser de flesta hörda myndigheterna och sammanslutningarna, att någon utredning i denna fråga icke bör företagas utöver dem som för närvarande ombesörjes av 1955 års skogsvårdsutredning och 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning. Uttalanden i denna riktning göres av *skogsstyrelsen* jämte *samtliga skogsvårdsstyrelser* utom den i Västerbottens län, *lantbruksstyrelsen*, *domänstyrelsen*, *lantmäteristyrelsen*, *länsstyrelsen i Kronobergs län*, *Sveriges lantbruksförbund*, *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* och *Riksförbundet Landsbygdens folk*.

Länsstyrelsen i Värmlands län avstyrker genom hushållningssällskapet i länet motionerna i denna del.

1955 års skogsvårdsutredning gör följande uttalande.

Ur direktiven för utredningen anföres följande utdrag: »Utredningen bör undersöka möjligheterna att åstadkomma kvantitativa och kvalitativa förbättringar i den nuvarande skogsvården. Målsättningen bör härvid vara att

befrämja skogsägarnas självverksamhet och samverkan för en rationellt be-driven skogsproduktion... De speciella problem, som ur arbetskraftssynpunkt kan vara förbundna med skogsvården och skogsavverkningen på de enskilda skogarna, bör uppmärksammas.»

Frågan om samverkan mellan skogsägare för att lösa bl. a. de besvärliga arbetskraftsproblem, som är förknippade med en intensifiering och rationalisering av skogsvårds- och avverkningsarbetena på enskilda skogar, ingår alltså i vårt uppdrag. Då skogsvården ej bör betraktas som en från övriga skogsarbeten fristående uppgift, har vi också funnit det naturligt, att de samarbetsproblem, vi satts att undersöka, omfattar både skogsproduktion och virkets avverkning, tillredning och transport.

Som utredningen ser saken torde det sålunda ej bli möjligt att vid dess fortsatta överväganden i samarbetsfrågan komma förbi de problem, som dragits upp i motionerna.

1951 års jordbruksrationaliseringsutredning utreder jämväl frågan om samarbete inom småskogsbrukets område. Utredningen anför härom.

Problemet om förbättrad arrondering av skogsfastigheter genom byten ingår i de direktiv utredningen erhöll vid tillsättandet. Samarbete mellan mindre skogsägare för gemensamma åtgärder på skogsförvaltningens område har även för utredningen framstått såsom betydelsefullt, särskilt med hänsyn till behovet av en effektivisering av kompletteringen av jordbruk med skog och därmed sammanhängande parcelleringsproblem. Utredningen har i skrivelse den 26 januari 1955 till skogsvårdsstyrelser, hushållningssällskap och lantbruksnämnder ävensom till vissa organisationer inom näringslivet underställt dessa såväl skogsarronderingsproblemet som frågan om att genom gemensam förvaltning — helt eller i viss utsträckning — av enskilda skogar minska olägenheten av en uppsplittring av skogsmarken. Inom utredningen har sedan lång tid förslag varit under utarbetande beträffande lagstiftning på detta område. Resultatet härav torde i utredningens ovan nämnda slutbetänkande komma att för Kungl. Maj:t framläggas.

Åtskilliga instanser uttalar, att det sannolikt icke skulle lyckas att intressera skogsägarna för frivillig anslutning under sådana former som föreslås av motionärerna och att förslaget därför är opraktiskt. Dit hör *lantbruksstyrelsen, länsstyrelsen i Kronobergs län, Sveriges lantbruksförbund och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund samt Riksförbundet Landsbygdens folk.*

Tanken på tvångsanslutningens i fall av vanvård avvisas också av flera, bland annat på den grund, att underlåtenhet att avverka mogen skog är ganska sällsynt. Denna del av motionerna avvisas särskilt bestämt av *länsstyrelsen i Kronobergs län, lantbruksförbundet och skogsägareföreningarnas riksförbund samt Riksförbundet Landsbygdens folk.*

Länsstyrelsen i Värmlands län avstyrker motionerna helt även i denna del.

Från flera håll framhålles att samarbete bör få komma till stånd på skogsägarnas egna initiativ och i former som väljs av dem själva i samförstånd

med varandra och med intresseorganisationerna. Bland de former som särskilt rekommenderas kan nämnas ökat samarbete inom skogsägarföreningarnas ram. Detta förordas av, bland andra, *länsstyrelsen i Kronobergs län*. *Lantbruksförbundet* och *skogsägarföreningarnas riksförbund* yttrar bland annat följande.

Behovet av ökad samverkan mellan enskilda skogägare i syfte att nå en förbättrad skogsvård har tidigare starkt framhållits av Sveriges skogsägarföreningars riksförbund i en framställning till Kungl. Maj:t av den 15 december 1954 och i till framställningen fogad promemoria. Samtidigt har riksförbundet rekommenderat skogsägarföreningarna att inom lokala områden söka få till stånd sammanslutningar av skogsägare med en sammanlagd skogsmarksareal, som efter växlande förhållanden kan utgöra ett lämpligt arbetsobjekt för en skogssakkunnig som biträde åt skogsägarna. Den sålunda anvisade arbetsformen bygger på den självklara förutsättningen, att skogsägarna själva svarar för förvaltningen och skötseln av den egna skogen men har tillgång till den fackman, som i olika hög grad behöver anlitas, beroende på skogsägarnas växlande personliga förhållanden och olika möjligheter att själva utföra arbeten i skogen. Principiellt synes man böra sträva efter att skogsägarna får alltmer förbättrad yrkesutbildning och därigenom möjligheter till ökad självverksamhet i fråga om skogliga åtgärder. På det skogliga biträdet bör sålunda i första hand komma mera kvalificerade arbetsuppgifter, såsom planering av åtgärder inom området, stämplingar för beständens successiva avveckling, ordnande med arbetskraftsfrågor och maskinell utrustning m. m. I en sådan arbetsform bevaras skogsägarens självbestämmanderätt under hänsynstagande till vad ett ordnat samarbete innebär. Ett serviceorgan med inriktning på ökad självverksamhet hos skogsägarna har alltså av Sveriges skogsägarföreningars riksförbund rekommenderats. Inom vissa skogsägarföreningars områden har intresset för sådant samarbete redan resulterat i ett mindre antal skogsvårdsområden eller bondeskogsdistrikt. Dessa har inordnats i respektive skogsägarföreningars verksamhet, och några nya fristående föreningar har sålunda inte tillskapats.

Inom flera skogsägarföreningar har åtgärder vidtagits för samarbete även i andra former, främst genom ordnande av s. k. fasta arbetslag för skogsvårdsarbeten. I ökad omfattning har sådana arbetslag under senare år kommit till stånd under medverkan från skogsvårdsstyrelsernas sida. Även skogsvårdsstyrelserna har på vissa håll organiserat arbetslag, huvudsakligen för kulturarbeten. Det råder ingen tvekan om att utvecklingen på detta område visar, att det föreligger ett behov av ökad samordning i fråga om arbetskraft för skogsvårdsåtgärder av olika slag. Skogsägarna själva och skogsvårdsstyrelserna har därför sökt sig fram till arbetsformer, som man ansett svara mot de lokalt uppkommande behoven. Enligt förbundens mening är det lämpligt och riktigt att pröva varje form av sådant frivilligt samarbete skogsägarna emellan, som leder till ett förbättrat resultat av skogsbruket. Med det livliga utvecklingsarbete på området, som nu kan konstateras, bör man ha anledning vänta att lämpliga samarbetsformer kommer att utkristalliseras.

Av det sagda framgår, att Sveriges skogsägarföreningars riksförbunds rekommendation om bildande av s. k. bondeskogsdistrikt utgör en tänkbar lösning men att även andra former för samarbete bör kunna ge nöjaktiga resultat. Förbunden förmenar emellertid — med de erfarenheter som vunnits inom jordbrukets föreningsrörelse — att det är ur det enskilda skogs-

brukets synpunkt olämpligt med nya föreningsbildningar, som skulle kunna uppträda som självständiga ekonomiska enheter och därmed försvåra ett samgående och ett gemensamt uppträdande på virkesmarknaden och i övriga ekonomiska, gemensamma frågor. Dessa konsekvenser har inte särskilt berörts i motionen men måste givetvis omedelbart framträda vid föreningsmässiga överväganden av motionens förslag.

Enligt motionen och senare uppgifter i pressdiskussionen om densamma borde man vara försiktig med skogsägareföreningarnas utökade serviceverksamhet i fråga om skogsvård, därför att man kunde riskera bristande förtroende från medlemmarnas sida, t. ex. i sådana fall där föreningarna vore starkt engagerade i skogsindustriell verksamhet. Man borde emellertid kunna utgå ifrån att det knappast kan finnas någon anledning till erinran mot att skogsägarna själva ordnar på ett bättre sätt än hittills för skogsakkunnigt biträde vid skötseln av sina skogar och att detta sker i skogsägareföreningarnas regi, om medlemmarna så önskar. Om skogsägarna själva genom sin förening även förädlar virket bör bättre garanti vinnas för en riktig prissättning på virket, än om skogsägarna inte har någon som helst insyn i skogsindustrin. Åtminstone hittills har från skogsägarnas sida visats mycket stor förståelse för nyttan av att inom rörelsen driva skogsindustriell verksamhet i viss lämplig omfattning. Ett exempel härpå är givetvis tillkomsten av Skogsägarnas Cellulosa Aktiebolag, där mer än 60 000 skogsägare från hela landet tillskjutit ett belopp på ca 32 miljoner kronor. Någon anledning att befara förtroendekriser inom skogsägareföreningarna i deras fortsatta arbete av nu nämnd anledning anser förbunden inte föreligga.

Länsstyrelsen i Västerbottens län, som jämte Landsorganisationen tillstyrker motionerna jämväl i nu förevarande avseende, yttrar bl. a.

Till sist uppehåller sig motionärerna utförligt vid frågan hur samarbetet inom småskogsbruket skall ordnas för vinnande av storskogsbrukets fördelar. Först vill länsstyrelsen anföra att det ännu icke torde vara klarlagt hur stort ett skogsområde i olika delar av vårt land bör vara för att under god skötsel lämna högsta möjliga utbyte. Denna fråga behöver närmare utredas. Det är möjligt att det då skall visa sig att storskogsbrukets moderna skogsskötselmetoder, som förutsätter stora enheter, icke passar och icke heller är ekonomiska för bondeskogsbruket med den anknytning detta nu har och bör ha till jordbruket, och att bondeskogsbruket bedrivs bäst och lönsamast i mindre enheter.

Vad beträffar formerna för ett samarbete mellan de mindre skogsägarna för skogsförvaltningen framhåller motionärerna, med anförande av till synes goda skäl, att skogsvårdsstyrelserna icke bör åtaga sig förvaltningsuppgifter och att icke heller skogsägareföreningarna bör med sina övriga uppgifter förena förvaltningen av medlemmarnas skogar. Motionärerna har tänkt sig allt i stället skulle bildas särskilda skogsförvaltningsföreningar på frivillig grund, men betonar att även andra uppslag bör prövas. Länsstyrelsen, som finner den skisserade organisationen väl omständlig, vill fästa uppmärksamheten på att på initiativ av skogsägareföreningarna och skogsvårdsstyrelsen i Västerbotten nyligen i Norsjö socken bildats ett bondeskogsdistrikt för förvaltning av bondeskogarna. Organisationen, som bygges upp efter mönster av liknande sammanslutningar på ett par andra håll i landet, har tilldragit sig stort intresse bland de mindre skogsägarna, varför man har anledning att hoppas på företagets framgång.

Länsstyrelsen anser att de av motionärerna väckta frågorna är av den vikt att en utredning bör komma till stånd.

Landsorganisationen har som eget yttrande åberopat ett av Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet, Svenska träindustriarbetareförbundet och Svenska pappersindustriarbetareförbundet gemensamt avgivet yttrande. Detta innehåller bland annat följande.

En väsentlig fråga för skogspolitiken är givetvis vilka ägandeförhållanden och institutionella förhållanden i övrigt den bör syfta till. Vid bedömningen härav måste hänsyn tas till en mängd olika omständigheter av såväl ekonomisk som social natur. Den grundläggande frågan är naturligtvis vilka förutsättningar som under olika förhållanden föreligger för ett rationellt skogsbruk. Motionärerna framhåller att man ännu saknar faktiskt underlag för en generell bedömning huruvida bondeskogar eller bolagsskogar är bäst skötta. En utredning av denna fråga pågår emellertid. Vi är inte beredda att ta ställning till denna del av den skogspolitiska målsättningen innan resultatet av denna utredning föreligger samt det kunnat klarläggas vilka möjligheter det finns att genom sambruk inom småskogsbruket motväga en underlägsenhet i skogsvård, i skogsbrukets mekanisering och i förutsättningarna att bjuda skogsarbetarna tillfredsställande villkor. Vi hemställer därför att den tilltänkta utredningen även i denna del måtte bli förutsättningslös.

Den allmänna målsättningens andra del, som berör frågan om skogsprodukternas marknadsförande, aktualiserar en rad principiella problem i relationerna mellan skogsbruket och jordbruket å ena sidan och skogsbruket och skogsindustrierna å den andra.

Motionärerna är enligt vår mening alltför bundna i den traditionella uppfattningen att skogsbruket huvudsakligen skall betraktas som binäring till jordbruket och därför bör underordnas jordbrukets intressen. Det är inte bara eller kanske ens i främsta rummet skogsindustriernas svårigheter vid en ekonomisk kris som aktualiserar dessa problem. De enskilda och de statliga skogsindustriernas möjligheter att utan egna skogar expandera eller ens upprätthålla sin verksamhet i den ekonomiska kniptången mellan världsmarknadens produktpriser och skogsägareföreningarnas råvaruprissättning måste bli ganska begränsade. Den förskjutning av råvarutillgångarna från norr till söder, som under senare år kännetecknat skogsbruket, måste leda till en utbyggnad av skogsindustrierna i södra Sverige. Denna fråga är för närvarande föremål för utredning. Det synes emellertid osannolikt att en sådan utbyggnad skall kunna komma till stånd i tillräcklig omfattning enbart genom skogsägareföreningarnas försorg. De statliga eller enskilda företagen, som därför vid sidan av dessa föreningar måste sörja för denna utbyggnad, måste åtminstone ha någon del av sin råvaruförsörjning tryggad till på förhand bestämda priser om de inte helt skall bli beroende av skogsägareföreningarnas prispolitik.

Vi anser det av här anförda skäl synnerligen väsentligt att garantier skapas för att en kommande utredning jämväl tar hänsyn till de ekonomiska förutsättningarna för de enskilda och statliga skogsindustriernas fortbestånd och utveckling och ej endast till det mindre jordbrukets behov av inkomsttillskott.

De åtgärder, som staten kan vidta för att stödja och genomdriva kravet på ett effektivt skogsbruk, bygger dels på tvång (lagstiftning), dels på upplysning (skolor, konsulentverksamhet etc.) och dels på direkta ekonomiska incitament (bidrag till skogsvårdsåtgärder m. m.). Avvägningen av dessa

olika typer av åtgärder mot varandra är naturligtvis en delikat fråga. Möjligheterna att förbättra skogsvården med vilken det vara må av dessa typer av åtgärder begränsas emellertid starkt vid det mindre skogsbruket på grund av dettas karaktär av bisyssla till jordbruket. Det är inte att begära att jordbrukare, som har en lång arbetsdag i sitt jordbruk och dessutom måste hålla sig à jour med den tekniska och ekonomiska utvecklingen inom detta område, också skall kunna skaffa sig de kunskaper som fordras för att kunna bedriva ett modernt skogsbruk. Härtill kommer att de ofta ej har erforderliga ekonomiska och tekniska resurser för ett rationellt skogsbruk eller har möjlighet att uppbringa den härför erforderliga arbetskraften. Frågan om sambruk inom småskogsbruket får därför en central ställning och omarbetning av skogsvårdslagen bör även ta sikte härpå.

Av vad som tidigare anförts följer att vårt ställningstagande både till den skogspolitiska målsättningen och till bolagsförbudslagen blir i hög grad avhängigt av vad som kan åstadkommas genom sambruk i småskogsbruket. Detta gäller inte enbart skogens skötsel utan i lika hög grad virkets marknadsförande. Om de av motionärerna föreslagna skogsförvaltningsföreningarna skall kunna bli ett alternativ till en ökning av statens och skogsindustriologens skogar i södra och mellersta Sverige som underlag för den industriella utbyggnaden är det nödvändigt att dessa föreningar kan och vill teckna långtidskontrakt om virkesleveranser med prisformel. De måste då antagligen få en något fastare organisation än den motionärerna tänkt sig. Det förefaller i vårt demokratiska samhälle naturligt att dylika föreningar skall byggas på frivillighetens grund. Man riskerar dock i så fall att de inte får större betydelse för skogsbruket i Sverige än sambruksföreningarna fått för jordbruket. Av dessa skäl synes det åtminstone nödvändigt att skapa relativt starka ekonomiska incitament för deltagande i dylikt samarbete. Man kan t. ex. tänka sig att medlemskap i skogsförvaltningsförening bleve ett villkor för erhållande av eventuella statsbidrag till skogsvårdsåtgärder eller liknande. I övrigt delar vi emellertid motionärernas uppfattning om de lämpligaste formerna för sambruk inom småskogsbruket och instämmer i yrkandet på en utredning av dessa frågor.

Utskottet

I motionerna understrykes med rätta, att de svenska skogstillgångarna är av utomordentligt stor betydelse för den svenska folkhushållningen. Någon tvist kan därför icke råda om att det är ett intresse för varje svensk medborgare att förutsättningar skapas för att skogsmarken utnyttjas tillfredsställande, att skogen skötes på bästa sätt och att avkastningen utnyttjas så rationellt som möjligt. Resultatet av skogsvårdsarbetet måste alltid ytterst bli beroende på de enskilda skogsägarnas insatser. Det framstår därför såsom en samhällsangelägenhet av yttersta vikt att bevara och öka skogsägarnas intresse för skogsvården och att statsmakterna i samband därmed verkar för ökad upplysning och utbildning på skogsbrukets skilda områden. Utan att kunna eller i detta sammanhang vilja taga ståndpunkt till frågan, huruvida skogsskötseln är bättre eller sämre inom den ena eller andra ägarkategorien vill utskottet ansluta sig till motionärernas önskemål om en effektivisering av skogsvården inom alla ägarkategorier. I verksam-

heten för uppnåendet av detta mål måste det anses som en av det allmännas viktigaste uppgifter på längre sikt att stödja forskningen och bereda tillfredsställande förutsättningar för undervisning på det skogliga området. Likaså är det angeläget, att tillgången på frö och plantor av förstklassiga raser av våra skogsträd tryggas, i den mån så erfordras genom statligt stöd. Även en fortsatt utbyggnad av yrkesutbildningen för skogsarbetare är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik rationalisering av skogsbruket.

Vad härefter angår den av motionärerna väckta frågan om *en reform av gällande skogsvårdslag* synes det övervägande antalet remissinstanser ha funnit, att någon genomgripande reform för närvarande icke bör företagas. Belysande för inställningen i allmänhet torde uttalandet av skogsstyrelsen vara, att lagtillämpningen numera på det hela taget funnit sin form och visat god verkningsgrad, att några verkligt fundamentala brister i lagen inte har givit sig till känna men att otvivelaktigt en del svagheter och otydligheter kunnat iakttagas. Skogsstyrelsen tillägger, att dessa sistnämnda kanske mindre sammanhänger med själva lagen än med ofullkomligheter i tillämpningsnormerna. Med uttrycket otydligheter torde här ha avsetts bl. a. den tveksamhet, som i viss utsträckning kommit att råda om innebörden av begreppet »tillfredsställande ekonomiskt utbyte» i 1 § skogsvårdslagen. Enligt detta stadgande bör nämligen skogsmark med därå växande skog genom utnyttjande på lämpligt sätt av markens virkesalstrande förmåga skötas så, att tillfredsställande ekonomiskt utbyte vinnes och såvitt möjligt i huvudsak jämn avkastning erhålles. Det torde vara ostridigt, att innebörden av nämnda uttryck icke klart framgår. Vissa uttalanden i förarbetena till lagen torde emellertid få anses tydas så, att den lönsamhet, som åsyftas med stadgandet, i första hand avses motsvara den företagsekonomiska lönsamheten, medan det samhällsekonomiska intresset skulle vara tillgodosett genom bestämmelsen om »såvitt möjligt i huvudsak jämn avkastning erhålles». Vissa praktiska olägenheter, som sammanhänger med den oklart angivna innebörden av 1 § skogsvårdslagen, synes ha yppat sig främst i fråga om hur högt kraven på återväxtåtgärder skall kunna ställas på den enskilde skogsägaren. Å andra sidan har det ökade intresset för skogsvård under senare år tagit sig uttryck i starkt ökad reproduktionsverksamhet å skogsägarnas sida, något som visat sig bl. a. i den mycket stora efterfrågan på plantor av frö.

Även i fråga om begreppet »utvecklingsbar» skog i 6 § skogsvårdslagen har vissa tolkningssvårigheter yppat sig. Remissyttrandena visar dock, att under årens lopp en fast praxis kommit att utveckla sig, varigenom avverkningen kommit att i stort sett skötas på ett ur skogsvårdssynpunkt tillfredsställande sätt. Enligt praktiskt taget samstämmiga uppgifter från skogsvårdsstyrelsernas sida har kontroverser av det av motionärerna antydda slaget mellan skogsvårdsstyrelserna och skogsägarna förekommit i endast ringa utsträckning. Remissyttrandena visar vidare, att förnygringsverksamheten redan nu i stor utsträckning bedrivs så, att i de större förnygrings-

ytor, som lägges ut, även mindre insprängda partier av skog, vilken i och för sig skulle kunna anses vara utvecklingsbar, av ekonomiska skäl medtages.

Utskottet finner ostridigt att tillämpningsnormerna, vilka har stor betydelse för skogsvårdslagens praktiska verkan, är i behov av överarbetning i förenklande och förtydligande syfte. Men det synes även troligt, att i samband med en dylik överarbetning skogsvårdslagen behöver justeras. Hur långt en dylik översyn bör sträcka sig undandrar sig dock utskottets bedömning.

Skogsstyrelsen har upplyst, att styrelsen redan i samverkan med berörda intressenter och med utnyttjande av hittills vunna kunskaper påbörjat en omarbetning av tillämpningsnormerna. Utskottet anser, att skogsstyrelsen vid nämnda översyn även bör kunna upptaga frågan om vissa justeringar av skogsvårdslagen till åstadkommande av ökad ändamålsenlighet (varvid skogsstyrelsen i den mån så erfordras kan förstärkas med erforderlig sakkunskap). Det torde därvid bli aktuellt att i samband med frågan om grunderna och beräkningsmetoderna för lönsamhetskalkylerna upptaga spörsmålet om lönsamhetsprincipens utformning över huvud taget särskilt med hänsyn till reproduktionsplikten och begreppet utvecklingsbar skog. Även frågan om förfarandet enligt 19 § skogsvårdslagen i fall då skogsvårdsstyrelsen finner att åtgärder för att trygga återväxt är påkallade torde möjligen böra omprövas. Slutligen borde möjligen också frågan om ungskogsvården uppmärksammas mera än hittills. Det är av största vikt att plant- och ungskogarna blir väl skötta, medan de befinner sig i det stadium, att de ännu inte kan lämna något ekonomiskt utbyte men kräver utgifter för att man skall kunna räkna med en tillfredsställande framtida virkesskörd av god kvalitet. Vilka åtgärder som i detta avseende bör komma i fråga kräver noggrann prövning. Dock finner utskottet den av motionärerna antydda utvägen att förelägga skogsägare, som i detta avseende utsätter sin skog för uppenbar vanskötsel, skyldighet att ansluta sig till skogsförvaltningsförening icke böra komma i fråga.

Vad härefter angår den av motionärerna åsyftade *översynen av lagstiftningen om förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom* bör det enligt utskottets mening icke kunna råda delade meningar därom, att den hindrande inverkan, som ägosplittringen medför för effektivisering av skogsbruket, så långt det är möjligt med hänsyn till gällande ägofördelning bör avlägsnas. Ett medel för denna verksamhet är att underlätta utbyten av skogsskiften ägarna emellan. Gällande jorddelningslagstiftning kan för närvarande sägas bjuda otillräckliga och i viss utsträckning alltför komplicerade medel för att underlätta jordbrukets och skogsbrukets arrondering i lämpliga brukningsenheter. Denna fråga utredes emellertid av 1954 års fastighetsbildningskommitté, vars utredningsresultat torde få avvaktas. Även 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning har haft att undersöka vissa hithörande problem.

Utskottet utgår liksom motionärerna från att den nu gällande ägarfördel-

ningen olika kategorier emellan principiellt bör bestå. Detta innebär bl. a., att bolag och ekonomiska föreningar endast i särskilda fall efter tillstånd tillåtes förvärva jordbruk och skog. Liksom hittills bör således bolags ansökningar om förvärv av jordbruks- och skogsmarker i enskild ägo prövas restriktivt. Emellertid är det otvivelaktigt så, att den s. k. bolagsförbudslagen för närvarande försvårar sådana byten — bolagen sinsemellan och mellan bolagen och andra skogsägare — vilka skulle vara ägnade att åstadkomma gynnsammare arrondering ur skogsvårdssynpunkt. En förenkling av proceduren i sådana fall, som icke innebär någon ökning av bolagens markinnehav, är därför av behovet påkallad. Utskottet anser i likhet med motionärerna, att det av jordbruksrationaliseringsutredningen i detta syfte framlagda förslaget (SOU 1954: 16) är principiellt väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. Någon invändning torde inte kunna göras mot att tillståndsgivningen anförtros lantbruksnämnderna, och den intensifiering av samarbetet mellan dessa och skogsvårdsstyrelserna, som härigenom skulle komma till stånd, torde vara väl ägnad att befrämja en bättre arrondering av skogsmarken.

Lantbruksstyrelsen har påpekat, att i vissa fall en tillståndsprövning även kan vara av betydelse å förvärv från bolag till bolag. Särskilt skulle detta gälla, då mark, som överlåtelse avses, är i särskilt hög grad behövlig för förstärkning av ofullständiga jordbruk. Utskottet finner likväl det återopade fallet ha ringa praktiskt intresse. Ett vägrat förvärvstillstånd skulle troligen leda till att försäljningen icke komme till stånd. Utskottet anser därför att det av jordbruksrationaliseringsutredningen framlagda förslaget bör underkastas översyn och att riksdagen snarast får ta ställning till denna fråga. Utskottet utgår ifrån att proposition i ärendet kommer att föreläggas nästa års riksdag.

Motionärerna upptar slutligen till diskussion frågan om *förslag till lagstiftning och andra åtgärder till befrämjande av samarbete mellan mindre skogsägare för gemensam förvaltning av skogstillgångar*. Motionärerna berör härigenom en fråga av utomordentligt stor betydelse för det enskilda mindre skogsbruket. Det torde nämligen icke vara något tvivel underkastat, att det mindre bondeskogsbruket, som är hänvisat till att bedriva sin skogsvård inom ofta mycket små driftsenheter, i och för sig har begränsade möjligheter att genom lönande mekanisering, anlåtande av yrkesutbildad personal och andra liknande rationaliseringsåtgärder öka effektiviteten i virkesavkastningen. Även i fråga om möjligheterna till utbildning och förutsättningarna för tillgodogörandet av forskningsresultaten har företrädarna för det mindre skogsbruket av naturliga skäl en tillbakasatt ställning i förhållande till storskogsbruket. Därmed är dock ingalunda sagt, att icke bondeskogsbruket vid sidan av övriga former av skogsbruk fyller en betydelsefull ekonomisk funktion i samhället. Av det sagda framgår emellertid, att olika former av samverkan de smärre skogsägarna emellan måste betraktas som betydelsefulla led i strävandena att effektivisera den svenska skogsvården. Här träder också det samhällsintresse in, som kräver ökade möjlighe-

ter till anställning och stadigvarande sysselsättning för skogsarbetare. Därmed sammanhänger också frågan om bostäder och andra sociala förmåner för dessa.

De viktigaste organen för samverkan bland de smärre skogsägarna har hittills varit skogsägarföreningarna. Dessa har främst kommit att ägna sig åt åtgärder, som rör virkesskördens tillvaratagande och försäljning. Uppgiften att vägleda och stödja skogsägarna har ålegat skogsvårdsstyrelserna.

Remissyttrandena i denna del visar, att erfarenheterna av hittills bedrivna verksamhet i detta avseende för effektivitetens höjande är gynnsamma och att intresset för fortsatt utnyttjande av de möjligheter, som kan erbjuda sig på denna väg, är stort och allmänt. Det föreligger således anledning att utbygga de nuvarande formerna och samtidigt pröva nya sådana. Enligt utskottets mening är det dock därvid av vikt, att de enskilda skogsägarnas intresse och initiativ icke motverkas utan snarare stimuleras och intensifieras. Det torde nämligen, även då det gäller långt gående former av samverkan, vara angeläget, att den enskilde skogsägaren har möjlighet att själv göra en verksam insats i produktionen, och hans möjligheter att öva inflytande bör, såsom i motionerna sägs, vara så stort, att han har en känsla av att ha något att säga till om. De åtgärder, som kan komma att vidtagas, bör alltså helt bygga på frivillighet å skogsägarnas sida. Anslutningstvång av ena eller andra slaget torde nämligen vara ägnat att motverka den enskilde skogsägarens intresse för samverkan och således i själva verket komma att motverka det avsedda syftet.

Redan nu provas, enligt vad som blivit upplyst under ärendets remissbehandling, på olika håll i landet samarbete de mindre skogsägarna emellan i olika former. Främst sker detta under samverkan med skogsägarföreningarna eller inom ramen för dessas verksamhet, såvitt nu kan bedömas med gott resultat.

Utskottet har i samband med ett studiebesök i Flen hos Sköldinge skogsallmänning, ekonomisk förening u. p. a. haft tillfälle att närmare orienteras om två olika former av gemensamt skogsbruk. Sköldingeföreningens bildande har föranletts av nödvändigheten att samordna skogsbruket inom ett relativt begränsat område, innefattande ett stort antal mycket små skogsskiften. Föreningen, som bildats helt på skogsägarnas eget initiativ, har möjliggjort byggande av en skogsväg, anställande heltidssysselsatta skogsarbetare och uppförande av bostad för dessa. Det andra fallet rör ett s. k. skogsbruksområde i Hammerdal i norra Jämtland. Detta har bildats genom frivillig sammanslutning av enskilda skogsägare under medverkan av länets skogsägarförening och skogsvårdsstyrelsen. För sammanslutningens räkning har skogsägarföreningen en skogsinspektör anställd för att leda arbetet inom området. Huggare och körare har sysselsatts i skogsägarföreningens regi, och vinterbilvägar har dragits fram till avverkningstrakter, vilka tidigare icke kunnat skötas tillfredsställande av skogsägarna själva. I den mån årsarbetare anställes sker det hos skogsägarföreningen.

Den utveckling till vidgande av samarbetsformerna som sålunda på frivillighetens grund pågår inom landet är uppenbarligen ägnad att främja det enskilda skogsbrukets rationalisering och att öka de smärre skogsägarnas förståelse för värdet av en god skogsvård. En viss lagstiftning med ändamål att underlätta och främja bildandet av frivililga sammanslutningar av nu nämnda eller liknande slag skulle måhända kunna fylla en uppgift icke bara ur samhällelig synpunkt utan även för den enskilde. Såsom motionärerna antagit torde nämligen den lagstiftning om ekonomiska föreningar, som nu föreligger och som tillämpas på jordbrukets olika produktionsföreningar, icke lämpa sig såsom grundval i nu berörda hänseende. Det ligger emellertid vikt på att föreskrifter, antingen de utformas inom ramen för lagen om ekonomiska föreningar eller i form av fristående bestämmelser, icke gestaltas så, att de ger uttryck för tvingande påbud rörande formerna och sättet för samverkan skogsägarna emellan. Därigenom skulle sannolikt den enskilde skogsägarens intresse och initiativ minska och sålunda ändamålet med lagstiftningen motverkas. Å andra sidan torde viljan till ökade insatser för skogsvårdens effektivisering i allmänhet nu ha blivit så stark, att en lagstiftning i underlättande syfte skulle komma att visa sig utgöra ett verksamt stöd för de smärre skogsägarna i deras strävan att förbättra skogsvårdens resultat.

De frågor som här berörts behandlas för närvarande i viss mån inom 1955 års skogsvårdsutredning. Även 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning har, enligt vad den uttalat under ärendets remissbehandling, funnit frågan om samarbete mellan mindre skogsägare för gemensamma åtgärder på skogsförvaltningens område betydelsefull och varit sysselsatt med att utarbeta förslag till lagstiftning på området.

Utskottet anser, att resultatet av dessa båda utredningars arbete bör avvaktas. Såvitt framgår av direktiven har emellertid icke någon av dessa utredningar fått i uppdrag att syssla med frågan om reformering av föreningslagstiftningen. Enligt utskottets mening bör därför Kungl. Maj:t genom utvidgning av direktiven eller på annat sätt vidtaga åtgärder för en anpassning av nämnda lagstiftning till behovet av samverkan de mindre skogsägarna emellan.

Utskottet får på grund av det ovan anförda hemställa,
att riksdagen i anledning av motionerna I: 123 och II: 175
måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening giva till
känna vad utskottet i ärendet anfört.

Stockholm den 15 maj 1956

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Albert Hermansson, Grym, Axel Jansson, Ebbe Ohlsson, Boo, Pålsson och Georg Carlsson;

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Åhman, von Seth, Nyberg, Andersson i Dunker, Persson i Appuna, Andersson i Ryggestad och Lindström.

Reservationer

1) av herrar *Andersson* i Dunker, *Pålsson* och *Georg Carlsson*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»I motionerna understrykes med rätta att våra skogstillgångar är av utomordentligt stor betydelse för den svenska folkhushållningen. Någon tvist kan därför icke råda om att det är ett intresse för vårt land att förutsättningar skapas för att skogsmarken utnyttjas tillfredsställande, att skogen skötes på bästa sätt och att avkastningen utnyttjas så rationellt som möjligt. Resultatet av skogsvårdsarbetet måste alltid ytterst bli beroende på de enskilda skogsägarnas insatser. Det framstår därför såsom en samhällsangelägenhet av yttersta vikt att bevara och öka skogsägarnas intresse för skogsvården och att statsmakterna i samband därmed verkar för ökad upplysning och utbildning på skogsbrukets skilda områden. Utskottet, som anser påståendena från en del håll att bondeskogarna i allmänhet skulle vara sämre skötta än andra skogar, helt ogrundade, ansluter sig emellertid självfallet till önskemålen om en effektivisering av skogsvården inom alla ägarkategorier. I verksamheten för uppnåendet av detta mål måste det anses som en av det allmännas viktigaste uppgifter på längre sikt att stödja forskningen och bereda tillfredsställande förutsättningar för undervisning på det skogliga området. Likaså är det angeläget att tillgången på frö och plantor av förstklassig härstamning tryggas, i den mån så erfordras genom statligt stöd. Även en fortsatt utbyggnad av yrkesutbildningen för skogsägare och skogsarbetare är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik rationalisering av skogsbruket.

Vad härefter angår den av motionärerna väckta frågan om en reform av gällande *skogsvårdslag* synes remissinstanserna så gott som undantagslöst ha funnit, att någon väsentlig reform för närvarande icke bör företagas. Belysande för inställningen i allmänhet torde uttalandet av skogsstyrelsen vara, att lagtillämpningen numera på det hela taget funnit sin form och visat god verkningsgrad, att några verkligt fundamentala brister i lagen inte har givit sig till känna men att otvivelaktigt en del svagheter och otydligheter kunnat iakttagas. Skogsstyrelsen tillägger, att dessa sistnämnda kanske mindre sammanhänger med själva lagen än med ofullkomligheter i tillämpningsnormerna. Med uttrycket otydligheter torde här ha avsetts bl. a.

den tveksamhet, som i viss utsträckning kommit att råda om innebörden av begreppet »tillfredsställande ekonomiskt utbyte» i 1 § skogsvårdslagen. Vissa uttalanden i förarbetena till lagen torde emellertid få tydas så, att den lönsamhet, som avses med stadgandet i första hand avses motsvara den företagsekonomiska lönsamheten, medan det samhällsekonomiska intresset skulle vara tillgodosett genom bestämmelsen om »såvitt möjligt i huvudsak jämn avkastning erhålles». Innebörden av nämnda uttryck torde icke vara fullt klar. Även i fråga om begreppet »utvecklingsbar» skog i 6 § skogsvårdslagen har vissa tolkningssvårigheter yppat sig. Remissyttrandena visar dock, att under årens lopp en fast praxis kommit att utbilda sig, varigenom avverkningen kommit att i stort sett skötas på ett ur skogsvårdssynpunkt tillfredsställande sätt. Enligt praktiskt taget samstämmiga uppgifter från skogsvårdsstyrelsernas sida har kontroverser av det av motionärerna antydda slaget mellan skogsvårdsstyrelserna och skogsägarna förekommit i endast ringa utsträckning. Remissyttrandena visar vidare, att förnygringsverksamheten redan nu i stor utsträckning bedrivs så, att i de större förnygringsytor, som lägges ut av ekonomiska skäl, även mindre insprängda partier av skog, vilken i och för sig skulle kunna anses vara utvecklingsbar, medtages.

Skogsstyrelsen har upplyst att styrelsen i samverkan med berörda intressenter och med utnyttjande av hittills vunna erfarenheter påbörjat en omarbetning av tillämpningsnormerna. Utskottet utgår ifrån att skogsstyrelsen i detta sammanhang framställer de förslag till ändringar, som kan finnas påkallade i reglerna för skogens skötsel. Dock finner sig utskottet redan nu böra uttala, att den av motionärerna antydda utvägen att förelägga skogsägare, som utsätter sin skog för uppenbar vanskötsel, skyldighet att ansluta sig till skogsförvaltningsförening, icke bör komma i fråga.

Vad härefter angår den av motionärerna åsyftade översynen av *lagstiftningen om förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse* att förvärva fast egendom vill utskottet erinra om att frågan om att underlätta jordbrukets och skogsbrukets arrondering i lämpliga brukningsenheter utredes av 1954 års fastighetsbildningskommitté, vars resultat bör avvaktas. Även 1951 års jordbruksrationaliseringutredning, vars betänkande är att förvänta inom närmaste månaderna, har haft att undersöka vissa hithörande problem.

Utskottet hävdar bestämt, att bondeskog icke bör överlåtas vare sig till bolag eller till staten och att de enda förskjutningar i ägofördelningen olika kategorier emellan som bör medgivas är de som föranledes av strävandena att förse ofullständiga jordbruk med skog. I likhet med motionärerna anser vi således, att någon uppmjukning av bolagsförbudslagens principer icke bör ifrågakomma. Men i motsats till motionärerna finner utskottet liksom lantbruksstyrelsen ej heller tillräckliga skäl föreligga att medge bolag att utan prövning sinsemellan byta skog. Utskottet vill i detta sammanhang understryka att jordbruk och skogsbruk utgör en mycket lämplig — och i många fall nödvändig — kombination, varigenom bl. a. såväl jordbrukets som skogsbrukets behov av arbetskraft kan bättre tillgodoses.

Motionärerna upptar slutligen till diskussion frågan om förslag till lagstiftning och andra åtgärder till befrämjande av *samarbete mellan mindre skogsägare*, för gemensam skötsel och förvaltning av skogstillgångar. Utan tvivel är en samverkan mellan skogsägarna av stor betydelse för hela skogsnäringen. Möjligheter att genom lönande mekanisering, anlitande av yrkesutbildad personal och andra liknande rationaliseringsåtgärder öka virkesavkastningen främjas härigenom. Detsamma gäller möjligheterna till utbildning och förutsättningarna för tillgodogörandet av forskningsresultaten.

Olika former av samverkan skogsägarna emellan måste också betraktas som betydelsefulla led i strävandena att effektivera den svenska skogsvården.

De viktigaste organen för samverkan bland skogsägarna har hittills varit skogsägarföreningarna. Dessa har främst kommit att ägna sig åt åtgärder, som rör virkesskördens tillvaratagande och försäljning. Uppgiften att vägleda och stödja skogsägarna vid skogsskötseln har ålegat skogsvårdsstyrelserna.

Remissyttrandena i denna del visar, att erfarenheterna av hittills bedriven verksamhet i detta avseende för effektivitetens höjande är gynnsamma och att intresset för fortsatt utnyttjande av de möjligheter som kan erbjuda sig på denna väg är stort och allmänt. Det föreligger således anledning att utnyttja och utveckla de nuvarande formerna för samverkan. Enligt utskottets mening är det dock därvid av vikt, att de enskilda skogsägarnas intresse och initiativ icke motverkas utan stimuleras och intensifieras. Det är nämligen, även då det gäller långt gående former av samverkan angeläget, att den enskilde skogsägaren har möjlighet att själv göra en verksam insats i produktionen. De åtgärder, som kan komma att vidtagas, bör alltså helt bygga på frivillighet å skogsägarnas sida. Tvång i den ena eller andra formen torde vara ägnat att minska den enskilde skogsägarens intresse för samverkan i andra former och således i själva verket komma att motverka det avsedda syftet.

Redan nu prövas, enligt vad som blivit upplyst under ärendets remissbehandling, på olika områden i landet samarbete skogsägarna emellan i olika former. Främst sker detta under samverkan med skogsägarföreningarna eller inom ramen för dessas verksamhet, såvitt nu kan bedömas med gott resultat.

Utskottet har i samband med ett studiebesök i Flen hos Sköldinge skogsallmänning, ekonomisk förening u. p. a. haft tillfälle att närmare orienteras om två olika former av gemensamt skogsbruk. Sköldingeföreningens bildande har föranletts av nödvändigheten att samordna skogsbruket inom ett relativt begränsat område innefattande ett stort antal mycket små skogsskiften. Föreningen, som bildats helt på skogsägarnas eget initiativ, har möjliggjort byggande av en skogsväg, anställande av heltidssysselsatta skogsarbetare och uppförande av bostad för dessa. Det andra fallet rör ett s. k. skogsbruksområde i Hammerdal i norra Jämtland. Detta har bildats genom frivillig sammanslutning av enskilda skogsägare under medverkan av länets

skogsägarförening och skogsvårdsstyrelsen. För sammanslutningens räkning har skogsägarföreningen en skogsinspektör anställd för att leda arbetet inom området. Huggare och körare har sysselsatts i skogsägarföreningens regi, och vinterbilvägar har dragits fram till avverkningstrakter från vilka det tidigare varit svårare att tillgodogöra sig virket. I den mån årsarbetare anställs sker det hos skogsägareföreningen.

I fråga om arbetskraften vill utskottet erinra om att jordbruket är i stort behov av inkomst av arbete i både egna och andras skogar och att jordbrukets arbetskraft under tider, då den ej sysselsätts i jordbruket, bör så långt möjligt sysselsättas i skogen. I den mån ytterligare arbetskraft erfordras är det självfallet ett skogsbrukets eget intresse att denna arbetskraft kan beredas tryggad sysselsättning.

Den utveckling till vidgande av samarbetsformerna som på frivillighetens grund pågår inom landet är uppenbarligen ägnad att främja det enskilda skogsbrukets rationalisering och att öka skogsägarnas förståelse för värdet av en god skogsvård. Samarbetet synes lämpligen kunna ordnas genom överenskommelser och under medverkan av skogsägareföreningarna.

De frågor, som här berörts, behandlas för närvarande i viss omfattning inom 1955 års skogsvårdsutredning. Även 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning har, enligt vad den uttalat under ärendets remissbehandling, funnit frågan om samarbete mellan mindre skogsägare för gemensamma åtgärder på skogsförvaltningens område betydelsefull och varit sysselsatt med att utarbeta förslag till lagstiftning på området.

Utskottet anser att resultatet av dessa båda utredningars arbete bör avvakts.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad ovan anförts, och

att motionerna I: 123 och II: 175 sålunda icke må föranleda någon annan riksdagens åtgärd.»;

2) av herrar *Ebbe Ohlsson, Åhman, von Seth och Nyberg*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»Skogsnäringens centrala betydelse för hela vårt folkhushåll har under senare år, icke minst på grund av det stigande världsbehovet av skogsprodukter, alltmer trätt i förgrunden. Skogens betydelse kommer också att bli än mer väsentlig. Största vikt bör därför fästas vid förutsättningarna för ett allt effektivare tillvaratagande och utnyttjande av skogen.

I motionerna I: 123 och II: 175 yrkas principiellt och praktiskt betydelsefulla ändringar i gällande skogsvårdslag. Utskottet vill i anledning härav framhålla att en skogsvårdslag måste vara så utformad att den smidigt kan tillämpas. I biologiskt, tekniskt och ekonomiskt hänseende är nämligen förhållandena ytterst växlande i olika delar av landet. 1948 års skogsvårdslag torde i stort sett motsvara dessa krav. Detta bestyrkes också i samtliga

skogsvårdsstyrelsers yttranden. En praxis har vuxit fram, vilken tar hänsyn till vunna erfarenheter och de olikartade, starkt växlande lokala förutsättningarna för skogsbruk. Gällande anvisningar rörande tillämpningen av skogsvårdslagen, som skogsstyrelsen efter samråd med statens skogsforskningsinstitut utfärdade hösten 1949, kräver med hänsyn till dels forskningens senaste rön, dels den snabba utvecklingen ändrade förutsättningar en översyn. En fortlöpande översyn av anvisningarna har från början förutsetts och pågår inom skogsstyrelsen, som det tillkommer att fastställa föreskrifter för lagens praktiska tillämpning. En klar åtskillnad bör göras mellan lagens avfattning, som måste begränsas till de allmänna riktlinjerna för skogsvården, och lagens tillämpning i detalj. Enligt de nästan samstämmiga remissyttrandena föreligger icke några skäl för revidering av själva lagen; tvärtom har den lönsamhetsprincip på vilken lagen vilar rönt alltmer erkännande som objektivt mått på skogsvårdens rätta inriktning. Utskottet tar därför avstånd från förslagen om en reformering av skogsvårdslagen, vilka synes syfta dels till en uppluckring av skyddet för den utvecklingsbara skogen, dels till nya och skärpta tvångsbestämmelser. Något skäl för bifall till motionerna i berörda avseenden kan utskottet icke finna.

Den av motionärerna begärda översynen av lagstiftningen om förbud för bolag att förvärva fast egendom kan utskottet icke tillstyrka. Någon uppmyckning av nämnda lag i syfte att bereda bolag ökade möjligheter att förvärva bondeskog bör nämligen enligt dess mening icke komma till stånd. Bondeskogsbruket omfattar ungefär hälften av den totala skogsarealen. I den övervägande delen av landet är en kombination av jord- och skogsbruk en förutsättning för en lönande lantushållning. Utskottet förutsätter därför att frågan om en komplettering av skog till de skoglösa jordbruken löses. 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning väntas enligt vad utskottet inhämtat inom den närmaste tiden framlägga förslag i ärendet.

Skogsbrukets effektivitet är i hög grad beroende av ägototternas struktur. Det synes därför utskottet väsentligt att förefintliga hinder mot en bättre arrondering av skogsmark undanröjes. Emellertid bör en sådan bygga på frivillighet. Reglerna för beskattning av skogsinkomster synes böra ändras så, att beskattning ej behöver äga rum vid byte av fastigheter med likvärdigt skogsbestånd i arronderings- och rationaliseringssyfte utan att den uppskjutes till dess skogen avyttras genom försäljning. Intresset av ägoutbyte för att åstadkomma en bättre arrondering och därmed öka möjligheterna till rationalisering motverkas även av bestämmelserna att lagfartsstämpel skall utgå också då fastighet eller fastighetsdel förvärvas genom byte. Utskottet hävdar att därvid stämpelavgift icke bör utgå. Riksdagen har i skrivelse (nr 108/51) till Kungl. Maj:t hemställt om en utredning av ifrågavarande spörsmål. Utskottet förutsätter att den begärda utredningen slutföres så skyndsamt som möjligt.

I motionerna beröres också frågan om samarbete mellan mindre skogsägare för gemensam förvaltning och skötsel av skogstillgångar. Av till utskottet inkomna remissyttrandena framgår att den hittills bedrivna verk-

samheten av denna art givit gynnsamma resultat. Intresset av att fortsätta på samma väg är också mycket stort. Det förtjänar emellertid påpekas att denna samverkan helt bygger på frivillighetens grund. Utskottet finner att hittills vunna erfarenheter talar mot varje form av tvång härvidlag. Tvångsmässiga åtgärder skulle motverka syftet med sådan samverkan — ökat och spritt intresse för skogsvård. De skulle dessutom innebära risker för den personliga äganderättens okränkbarhet. Samarbetet sker för närvarande — med gott resultat — i god kontakt med skogsägareföreningar och skogsvårdsstyrelser. Genom frivillig samverkan bör möjligheter kunna skapas till ökade arbetsinsatser av skogsägarna och till stadigvarande sysselsättning för skogsarbetarna. Utrymmet för att lösa bostadsfrågan och andra sociala problem för skogsarbetare sammanhänger med den avkastning skogen ger.

Utskottet har i samband med ett studiebesök i Flen hos Sködinge skogsallmänning, ekonomisk förening u. p. a. haft tillfälle att närmare orienteras om två olika former av gemensamt skogsbruk. Sködingeföreningens bildande har föranletts av nödvändigheten att samordna skogsbruket inom ett relativt begränsat område innefattande ett stort antal mycket små skogskiften. Föreningen, som bildats helt på skogsägarnas eget initiativ, har möjliggjort byggande av en skogsväg, anställande av heltidssysselsatta skogsarbetare och uppförande av bostad för dessa. Det andra fallet rör ett s. k. skogsbruksområde i Hammerdal i norra Jämtland. Detta har bildats genom frivillig sammanslutning av enskilda skogsägare under medverkan av länets skogsägareförening och skogsvårdsstyrelsen. För sammanslutningens räkning har skogsägareföreningen en skogsinspektör anställd för att leda arbetet inom området. Huggare och körare har sysselsatts i skogsägareföreningens regi, och vinterbilvägar har dragits fram till avverkningstrakter, vilka tidigare icke kunnat skötas i skogsägarnas egen regi. I den mån årsarbetare anställs sker det hos skogsägareföreningen.

Den utveckling till vidgande av samarbetsformerna som sålunda på frivillighetens grund pågår inom landet är uppenbarligen ägnad att främja det enskilda skogsbrukets rationalisering och att öka de smärre skogsägarnas förståelse för värdet av en god skogsvård. Den av motionärerna föreslagna utredningen angående en speciell lagstiftning bör därför icke föranleda någon riksdagens åtgärd. Därtill kommer att 1955 års skogsvårdsutredning har till uppgift bl. a. att utreda hithörande problem. Likaså har 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning behandlat dessa spørsmål.

Av ovan angivna skäl anser sig utskottet icke böra tillstyrka de i motionerna I: 123 och II: 175 begärda utredningarna, varför utskottet avstyrker de förevarande motionerna.

Med stöd av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att motionerna I: 123 och II: 175 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»